Է. ՏԱՐԻ | ԹԻՒ 2,023 | Կ. ՊՈԼԻՍ, 1903 ՄԱՅԻՍ 15—28 | 1 ՌԷՊԻ ԻՒԼ ԷՎ", 1321—14 ՄԱՅԸՍ 1319 | ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
ارمنيجه يومى وسياسى غزته، صاحب امتياز ومدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه واداره خانه سى باب عالى جاده سنده ٢٣-٢٥ نومرولو
دائرۂ مخصوصه ده در

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ"Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԻՆ	6 Մեճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	1 ½ »
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	30 Փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԻՆ	
Թղթ լօքալով	12 դրշ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	38 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄ. 18 ԵՌԱՄՍ.	9 Ֆր.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	
հասցէ Բուլղարիոյ վրայ	40 ՖՐ.

ԱՆԳԼ ԼԻՐԱ 119 դրշ. — 20 ՖՐ.ՆՈՑ 94 ½ դրշ. — ՔՐԻՄԻՑ 55 դրշ.

Նոյն պայմանք՝ Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառի համար ԱՆՆՇԻՐ: ՄՈՒՏՔ [illegible]

Նամակի [illegible] 20 հատ 1 դրշ.նոց [illegible] 20 [illegible], և ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ:

[illegible]

Ազատ յանձնարարութիւնն ՉԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ: [illegible] ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'[illegible]:

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

"ԱԶԳԻՆ ՏՈՒՆՆ" ԵՒ ԻՐ ՏՕՆԸ

Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցն այսօր կ'կատարէ իր տարեկան տօնը: Ամէն տարի [illegible] այցելել Եօթնգուլէի դուրսի Հաստատութիւնը, և չատեր տարին մէկ անգամ Համբարձման տօնին միայն կ'տեսնեն Հիւանդանոցը: Առարկողներ կան թէ տարեկան տօնին առթիւ Հիւանդանոցն օրերով առաջ կոկուած, մաքրուած, չտկուած կ'ըլլայ, հիւրեր, այցելուներ, քննիչներ ընդունելու պատրաստուած: Բայց այսպէս առարկողներն անգամ տարւոյն մէջ ուրիշ օրեր «Ազգին Տունն» այցելել չեն երթար. զի սովորաբար այցելուները խիստ քիչ են, պատասխանատուներուն անմիջական շրջանակէն դուրս: Մեր հասարակութեան համար պէտք եղածն այն է որ աղէկ լսուի, աղէկ իմացուի, աղէկ գրուի: Ոչ ոք անձամբ քննելու փոյթ կ'ընէ: Գործին գլուխը գտնուողներն ալ հոգ կ'տանին որ ձեւերը փրկուին, ամէն բան լաւ գրուցուի, ո՛ և է անհաճոյ դիտողութիւն արձագանգ չգտնէ, և միացածը կ'նկատուի երկրորդական: Քննադատութիւնը չի սիրուիր մեր մէջ, և մեծ ու պզտիկ, ամենքս ալ, քննադատին կ'վերագրենք անձնական չարժառիթներ: Բայց, բարեբախտաբար, այս յառեւտնութիւնն այնքան հիմնաւոր չէ Ազգի մատակարարութեան համար: Եթէ Ազգը չհամէր եղածին, այսքան փութաջան չէր երեւնար իր պատսպարեալներովը լեցնելու Ս. Փրկչի Հաստատութիւնը: Երբ, 1833էն ետքը, սովորութիւն եղաւ Ս. Համբարձման տօնն Հիւանդանոցի տօնի օր նկատելու, — (ամբան տօն մ'ընտրելով, որպէս զի ժողովուրդը դիւրութիւն ունենայ քաղաքէն դուրս տեղ մը երթալու,) — առաջին տարեդարձներուն հազիւ 250 պատսպարեալներ կային հոն: Այն թիւն այսօր գրեթէ հնգապատկուած է, մինչ Պոլսոյ մէջ գտնուող պանդուխտներու թիւն 70 տարի առաջուան ո՛չ իսկ քառորդն է: Բուն իսկ Պոլսեցի Հայ ժողովուրդն այսօր ինքզինք հիւանդութեան դէմ պատսպարելու և խնամելու համար աւելի մեծ, աւելի անմիջական դիւրութիւններ կ'վայելէ քան անցեալ Դարուն առաջին կիսուն մէջ. զի հիմա կան Աղքատախնամներ և թաղային ու քաղաքային ձրի բժիշկներ, որք 70 տարի առաջ գոյութիւն չունէին, և միայն Տնանկաց Սենեակը կարող չէր ընծայել ամէն տեսակ բժշկական ու մանկաբարձական օգնութիւնն որ այսօր տրամադրելի է նոյն իսկ թաղերու մէջ: Կ'տեսնենք սակայն որ պանդուխտներու թիւին զգալի նուազման հակառակ, և Պոլսեցիներուն ուրիշ կերպիւ հայթայթուած բժշկական դիւրութեանց չնայելով, Ազգ. Հիւանդանոցն այսօր հնգապատիկ աւելի պատսպարեալ ունի քան 70 տարի առաջ, և կրկնապատիկ աւելի քան Ներսէս Պատրիարքի օրով: Ասիկա ի՞նչ կ'ցուցնէ, բայց եթէ հասարակաց համակրութեան աւելնալն այս Հաստատութեան վրայ, իբրև անխախտ տեղ մը ուր կարելի է բժշկութիւն գտնել, ուր նաև կարելի է անոք, անպաշտպան տղաք պատսպարել ու դաստիարակել, ևն:

Դիտմամբ թէ դիպուածով, չենք գիտեր, բայց իրողութիւնն այնպէս բերաւ որ Համբարձման տօնէն մէկ օր առաջ Քաղաքական Ժողովը զբաղեցաւ Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան վերջին տարեկան հաշուետուութեան քննութեամբը, և ամէն բան այնքան կանոնաւոր և գոհացուցիչ գտաւ որ փութաց իր շնորհակալիքն յայտնել Հոգաբարձութեան, գիտնալով, ստուգած ըլլալով անժխտելի կերպիւ որ այս Հոգաբարձութեան օրով հասոյթներն աճած են, Հաստատութեան զանազան ճիւղերն աւելի բարեկարգուած են, կարեւոր պէտքեր գոհացուած են, բժշկական ու առողջապահական կազմածքն ու դիւրութիւնքն աւելցած են, և Հաստատութիւնն իր նպատակին աւելի աղէկ ծառայելու վիճակի մը մէջ դրուած է: Ասիկա ախ գովեստ մը չէ, զի մէն մի կէտն ապացուցանելու համար կարելի է յիշել մէկէ աւելի օգտակար անօրէնութիւն, որով արդի Հոգաբարձութեան խղճամիտ պաշտօնավարութիւնը կ'ապացուցուի: Մեր մասին, Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը կ'յարգենք նաև այն պատճառաւ որ հաշիւ տուող մարմին մ'է: Համարատուութեան առաջին սկզբունքը, որ մեր վարչական կազմակերպութեան օրինական հիմն է, չատերու կողմէ զանց կ'առնուի, բայց Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը խղճի մտօք հաշիւ կուտայ ամէն տարի, տեղեկագիր կ'հրատարակէ, և իր յաջողուածներն ու ձախողուածները, իր չահերն ու վնասները, ամէն բան, անկեղծօրէն կ'պարզէ Վարչութեան և հասարակութեան առջեւ: Իր այս պարտաճանաչութեան և պատուաւոր խղճմտութեան համար կ'գովենք զինք, անկախաբար իր պաշտօնավարութեամբ ձեռք բերուած արդիւնքներէն: Պատրիարքարանի մատենին և Ալքին վրայ գաղափար չունինք: Արմաշի Դպրեվանքին ելեւմտից վրայ բան մը չենք գիտեր: Տեղեկութիւն չունինք թէ 1879—80ի Սովելոց հանգանակութենէն մնացած դրամն ի՞նչպէս գործածուեցաւ, ի՞նչ արդիւնք տուաւ 25 տարիէ ի վեր, և ի՞նչ մնաց: Չենք գիտեր թէ ի Ղալաթիա Խասաթէքիանէ Խանը քանի՛ ոսկիով չինուեցաւ Պոլսոյ կողմի Թիճարեթ Խանին հասոյթներովը. աւելցածը, կամ պակասը, ի՛նչ եղաւ, և ո՛րչափ բան է այսօր: Ասոնք բոլորն Ազգին դրամներն են, բայց Ազգին վաւերական կերպիւ ո՛ և է տեղեկութիւն չի տրուիր թէ ի՞նչպէս կ'գործածուին, ամէն տարի ո՛րչափ չահ կ'բերեն, 100էն քանի՛ հաշուով, ևն: Այս և այսօրինակ անորոշ գործածութիւններ անպակաս են մեր վարչական շրջանակին պատկանող զանազան դրամական մատակարարութեանց մէջ: Հետեւապէս, երբ կ'տեսնենք որ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնն ամէն բան կը պարզէ, կ'հրատարակէ, և օրէ օր, ամսէ ամիս և տարուէ տարի հաշիւ կուտայ իր ցուցակներով ու տեղեկագիրներով, չենք կրնար զլանալ գնահատութեան ու գովեստի քաջալերական վկայութիւն մը: Իրաւ է որ Ղալաթիոյ Խնամակալութեան և Բերայի Պարոնաց Հասոյցման Յանձնաժողովին ալ հաշիւներն հրատարակուած չենք տեսներ, բայց գոնէ գիտենք որ իրենց պաշտօնաժամուն հաշիւ և տեղեկագիր կ'տրեն Վարչութեան, մինչ վերոյիշեալ ազգային գոյից և ստացուածոց համար ո՛չ իսկ Վարչութեան սեղանին վրայ ներկայացուած հաշիւ մը և տեղեկագիր մը կարելի է տեսնել:

Ամէն տարի այս օրս բարեպատեհ առիթ է Ազգին ամէնէն մեծ Հաստատութեան համար գեղեցիկ խորհուրդներ յղանալու և մէն քան զմիւս աւելի հրապուրիչ առաջարկներ մատուցանելու Հոգաբարձութեան կամ հասարակութեան ուշադրութեան: Կ'յիշենք որ անցեալ տարի առաջարկուեցաւ Հիւանդանոցին հացկերոյթի սեղանին վրայ որ կին—հիւանդապահներ հասցնելու աւելի խնամ տարուի, ըստ օրինակի համանման ամէն Արևմտեան հաստատութիւններու: Բայց անկէ ի վեր անցած մէկ տարուան մէջ չենք լսեր որ այս մասին ո՛ և է յառաջդիմութիւն եղած ըլլայ: Բժիշկներ բաւական ունինք հիմա մեր Հիւանդանոցին մէջ, հիւանդապահներն են որ ամէնէն աւելի դժգոհութեան առիթ կուտան: Ո՛չ այր, ո՛չ կին հիւանդապահ ունինք բաւական թիւով, հիւանդի հետ վարուիլ գիտցող զգայուն, գթասիրտ, խղճամիտ ու քիչ չատ կրթուած անձինք:

Այս թերին լրացնելու ջանքեր պիտի ըլլան անչուշտ, քանի որ Հիւանդարանի ճիւղն իսկ հիմնական բարեփոխում մը կրելու վրայ է: Արդի Հոգաբարձութեան ամէնէն գովելի արդիւնքը պիտի ըլլայ Հաստատութեան երրորդ թեւին չինութիւնը, որուն համար յօրինուած վերջնական երեք յատակագծերէն մին պիտի ընտրէ, յաւնական սեփականութիւն եղող պարտէզին մէկ մասը կամ ամբողջը մեր Հիւանդանոցին կցելու կարգադրութիւնը լմնցնելուն պէս:

Շատ լաւ կ'համնենք որ Հոգաբարձութիւնն իր բոլոր մտադրութիւնը կեդրոնացուցած ըլլալով ուրոյն Հիւանդարանի [illegible] ժամանակակից գիտութեան պահանջներուն պայմաններով, Հաստատութեան ուրիշ բաժինները բարեփոխման նոր նշաններ չեն կրնար ցուցնել: Որբանոց կրթարան—արհեստանոցը կ'մնայ ի Ս. Յակոբ, և անկեղծութիւնը պարտ կ'դնէ խոստովանիլ թէ քիչ չատ իր վիճակին թողուած կ'կենայ հոն: Տեղւոյն անյարմարութիւնն ու անբաւականութիւնը կ'ներէ թէ վհատեցուցած են Հոգաբարձութիւնը ո՛ և է հիմնական բարեփոխում անկարելի ցուցնելով, մինչև որ այս տղաքը բնակեցնելու համար վերջնական տեղ մը չորոշուի: Ապագայ Որբանոցն ո՞ւր պիտի ըլլայ, ի՞նչպէս պիտի չինուի, ի՞նչպէս պիտի մատակարարուի, ասոնք հարցումներ են որոց ո՛չ ոք կարող է այժմէն պատասխան մը տալ: Որբանոցին ապագան բոլորովին անորոշ և անստոյգ կ'մնայ: Բայց հիւանդներով այսքան զբաղած ատեն, հարկ է որ որբերն ու ապագայ ունեցող տղաքը մոռացման չտանք բոլորովին: Հոգաբարձուները չատ քիչեր և չատ մինակ մնացած են: Տարին մէկ անգամ կ'յիշենք զիրենք, կ'քաջալերենք, բայց անկէ ետքը կ'մոռնանք, և Վարչութիւնն ինքն ալ կ'վախնանք որ պէտք եղածին չափ չի խրախուսեր, չի գօտեպնդեր զիրենք: Այս Որբանոցի խնդիրը պէտք է կորովի կերպիւ մը ձեռք առնել, և եթէ տակաւին չատ պիտի յապաղի Գարակէօզեան չէնքին կառուցումը, հարկ անհրաժեշտ ձև մը տալ Որբանոցին, և նոր զարկ մը արհեստական ճիւղին, ուր տղաք գնահատելի յաջողակութիւն ցոյց տուեր են մինչև հիմա, բայց արհեստանոցի ճիւղը բաւական դրամագլուխ չունի՝ գործն ալ, ուսումն ալ պէտք եղածին պէս յառաջ տանելու համար, ուստի և վերջերս աւելի կայուն քան յառաջդէմ վիճակ մ'ունեցաւ:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԼԵԱՐԴԸ, ՍՏՈՒՄՔՆ ՈՒ ՄԱԶԵՐԸ.—ՄՍԱԿԵՐ ՀԱՒԵՐՆ ՈՒ ԱՆՈՆՑ ԱԾԱԾ ՀԱՒԿԻԹՆԵՐՈՒՆ ԹԻՒԸ.

Ամէն մարդ գիտէ թէ ներս առնուած սնունդներն երկու տարբեր պաշտօն ունին կատարելու. չինել ու վերանորոգել, և ջերմութիւն՝ հետեւաբար ոյժ արտադրել: Բորակածնաւոր նիւթերը, անոնք որ կը պարունակեն ածուխ, ջրածին, թթուածին և բորակածին, առաջին դերը կ'կատարեն, կրածին, ծծումբ, զաւաքի, ֆոսֆոր, երկաթ, ևն. տարրեր պարունակող մէկ քանի նիւթերու հետ: Վերջին տարրերն առաջիններուն բաղդատմամբ չատ փոքրաքանակ են: Միսը, հաւկիթը, պանիրը, հացին ալիւրը, ևն. բորակածնաւոր նիւթերու խումբը կ'կազմեն: Իսկ ջրածխատները, չաքարը, նչան, իւղերը, քացախը, ևն. որք միայն ածուխ, ջրածին ու թթուածին կը պարունակեն, այրելով ջերմութիւն և ոյժ կ'արտադրեն: Պէտք է ըսել թէ հազարաւոր նիւթեր, չաքարէն մինչև տարրին կարմիր ներկը, նչայէն մինչև բնական և արուեստական վանիլակի և մանուչակի անուշահոտութիւնները, ճարպէն մինչև ալքոլը, եթերը, քարիւղը, պէնզինը, նաֆթալինը, քամֆրը, բեւեկնի իւղը, ևն. ևն. այդ երկու տարրերու միացումէն յառաջ եկած են: Մեք այդ մարմիններու միայն մէկ փոքր մասը կ'գործածենք սննդառութեան համար:

Իրենց յատկութիւններովը, գոյներովը, վիճակովը իրարմէ ա՛յնքան տարբեր հազարաւոր նիւթեր, միայն երեք տարրերու բաղակցութենէն ծնունդ առած, հրաշալիք մ'է այս զոր Գիտութիւնն ի յայտ բերած ու մեկնած է միանգամայն, քանի որ զանոնք գրեթէ ամբողջովին պատրաստելու, ստեղծելու կարող է աշխատանոցներու մէջ:

Ածուխին քիմիական բարդ առնչութիւններուն մէջ կ'գտնենք ամէն բացատրութիւն. առանց ածուխի կեանքը, մեր տեսած ու ըմբռնած կերպովը, անկարելի պիտի ըլլար: Ամէն բաղադրութիւն ծնունդ կ'առնէ, քիմիական ինչպէս և բուսական ու կենդանական աշխատանոցներու մէջ, [illegible] մեծ կէտ մ'է նաև սա թէ միևնոյն տարրէ բաղկացած մարմիններ, գոյացութիւններ կրնան նոյն իսկ իրարու հակառակ ու իրարմէ բոլորովին տարբեր յատկութիւններ ունենալ: Բնաւ առնչութիւն չկայ քարիւղին, քացախին, մանուչակի անուշահոտութեան, ճարպին և կարմիր ներկին յատկութիւններուն միջև:

Բորակածնաւորներուն ալ հիմնական տարրն է ածուխը, որուն քով կուգայ տեղ մը բռնել բորակածինն իր քիմիական բարդ յատկութիւններովը: Ահա ինչո՛ւ անոնք՝ բարդութեամբ՝ յաճախ մեծապէս կ'գերազանցեն ջրածխատներուն: Անոնք նոյն իսկ իրենց բարդութեան չնորհիւ քայքայուելու, տարրալուծուելու մեծապէս ընդունակ, մեծապէս անկայուն, ճակատագիրը կ'կատարեն կեանքին մէջ, որ չարունակական ըլլալ մը, անկայուն հաւասարակչռութիւններու յաջորդութիւն մ'է: Կայուն նիւթերով կեանքն ու ասոր տեւականութիւնն անըմբռնելի պիտի ըլլային: Քիմիագիտութիւնն այս խումբէն ալ արդէն իսկ անհամար նիւթեր կ'պատրաստէ, միայն թէ մինչև հիմա անկարող եղած է բնական համադրութիւնն ընելու, այն է՝ հաւկիթի ճերմկուց պատրաստելու արուեստականօրէն: Այս խոստովանութիւնն հիմնական տկարութեան մը նշանը կրնայ չհամարուիլ երբ ըսեմ թէ գործարանաւոր կոչուած նիւթերու համադրութիւնը [illegible] կեանք ունի միայն, ու արդէն այնքան բազմաթիւ են արուեստականօրէն պատրաստուած նիւթերը, որոց չատերը բոլորովին նոր են ու չեն պատրաստուած, չեն ալ պատրաստուիր ո՛չ բոյսերու, ոչ ալ կենդանիներու աշխատանոցներուն մէջ:

⁂ Ներս առնուած նիւթերը, իրենց բնութեան համաձայն, այլ և այլ բազմաթիւ ձեւափոխութիւններ կ'կրեն, ու միշտ աւելի պարզուած, վերածուած բաղադրութիւններու վիճակին մէջ կ'արտաքսուին:

Բնասպիտակուցները՝ բարդ ինքնին, բարդ տարրալուծութիւններ կ'կրեն ու միշտ բազմաթիւ նիւթերու ծնունդ կուտան: Մեր ա՛յնքան անխնամ միկրոպները կարեւոր դեր մը կ'կատարեն անոնց մարսողութեան, իւրացման եւ քայքայման մէջ. արդարև գիտուած է որ միկրոպներէ զուրկ կենդանի մը, (ճագարի ձագեր որ իրենց մօր արգանդէն հանուելով բոլորովին ամլացած պայմաններու մէջ մեծցած են) բաղդատմամբ ամլացումէ զատ միևնոյն պայմաններու մէջ ապրողի մը, միշտ փոքրէ կազմուածքով ու կարճատեւ կեանք ունի:

Բնասպիտակուցներու տարրալուծութենէն ծնունդ առած նիւթերն յաճախ ինքնին թունաւոր են, այսպէս է, օրինակի համար, արտադրուած [illegible] ֆէնոլը, որով մարմինը ստիպուած է զանոնք ոչ—թունաւոր բաղադրութիւններու վերածել: Այս կարեւոր գործողութիւնը տեղի կ'ունենայ լեարդին մէջ, որ հակառակ իր ծաւալին, քիմիական ընդարձակ ու լաւ կահաւորուած հիանալի աշխատանոց մ'է: Վնասակար նիւթերու անվնաս բաղադրութիւն մը տալու համար, այդ գործարանը կ'բաղադրէ զանոնք մասամբ ծծումբի, մասամբ ալ չաքարական թթուներէն մէկուն (acide glycuronique) հետ: Ըսել է թէ ծծումբը (հոս ծծմբական թթուի վիճակին մէջ) մեծ դեր կ'խաղայ մեր մարմնոյն ինքնաթունաւորումէ զերծ պահելու գործողութեան մէջ:

Ի՞նչ պիտի պատահի եթէ դուրսէն ալ նոյն նիւթերն առնուին, օրինակի համար, եթէ մէկը դիտմամբ կամ պատահմամբ [illegible] ֆէնոլով թունաւորուի: Լեարդն իր գործունէութիւնը պիտի բազմապատկէ, եւ երբ տեսնէ թէ իր տրամադրութեան տակ գտնուող ծծումբն անբաւական է, մարմնոյն չորս կողմերը պաղատագին կոչ մը պիտի ղրկէ, կոչ որ հրաման մ'է, ու ծծումբը, ուր որ կայ, մեծ մասամբ պիտի փութայ դէպի լեարդը: [illegible] Թունաւորումէ մը վերջ այդ քանակը միշտ մեծապէս նուազած կ'ըլլայ: Յանդուգն չէ նոյն իսկ ենթադրել թէ յաճախ այդ տեսակ թունաւորումներու առթիւ տեղի ունեցած մազի անկումը ծծումբի réquisitionէն յառաջ եկած ըլլայ. արդարև մազերը, զրկուած ըլլալով իրենց կարեւոր տարրերու մէկէն, կ'թափին:

⁂ Հա՞ւը հաւկիթէն եղած է թէ հաւկիթը հաւէն. այս խօսքը գրեթէ քիչ առաջ հին, դասական, տակին ու վրայ չունեցող, անօգուտ, երևակայական ու ժամանցառու վիճաբանութիւններու խտացումը կ'կարծէի զայն: Հիմա ժողովրդական մեծ ողջմտութեան մը նշանը կ'կարծեմ նշմարել հոն: Արդարև ինծի այնպէս կը թուի թէ մարդ, խորին վերյուշումով մը, կեանքի ուղիին վրայ կատարած երկար ճամբորդութեան աղօտ ու տարտամ գաղափարը պահած է: Նոր Կալլէններէ առաջ, թող կոչուին անոնք Լամարք, Տարվին, Հէքըլ, Վայսման, Դօք, ևն., մարդ հաւատացած է, հակառակ իրեն ներկայացուած պարզուկ լուծումներուն և ենթադրութիւններուն, թէ Գերագոյն Իմաստակութիւնը, Գերագոյն Զօրութիւնը, Արարիչը գործած է միշտ իրեն վայել վեհութեամբ և իմաստութեամբ: Անչունչ նիւթէն չնչաւորած կենդանական ամենապարզ բջիջին տուած է հիանալի յատկութիւններ որոց չնորհիւ ան աճած, բազմացած, ճիւղաւորուած ու զարգացած է կամաց կամաց, յառաջ բերելով միլիոնաւոր տարիներու ընթացքին ու միևնոյն Գերագոյն Զօրութեան անխախտ Օրէնքներուն կամ Կամքին սահմաններուն մէջ, բուսական և կենդանական աշխարհը, որուն իրարու յաջորդող անդամները միշտ աւելի կատարելագործեալ, աւելի նրբին, աւելի իմացական, աւելի գեղեցիկ են ու աստիճան մ'աւելի մօտեցող Գերագոյն Կատարելութեան:

Տեսակներու առանձին ու անհատական ստեղծագործութեան մէջ հաւկիթն հաւէն պիտի ելնէր, քանի որ, մեզ ցոյց տրուած օրինակէն դատելով, նախ անհատը ստեղծուած պիտի ըլլար: Ժողովուրդը կ'հասկնայ ու հակառակ կողմն ալ կ'հարցնէ: Բայց ես մսակեր հաւերու մէկ չքնաղ յատկութեանը վրայ կ'ուզէի խօսիլ:

Մ. Ֆ. Հուսէյ, կարծես սենեակի մը չորս պատերուն մէջ սահմանափակուած ու իրենց եսին մէջ կծկուած, բնութենէն բոլորովին հեռու և աւելի դասական իմաստասիրական գրքերու դէզերուն մէջ կորսուած խորհողներու կատարեալ պաշտպանութեամբ ու անգիտակցութեամբ, ամէն պարագայի մէջ կատարեալ անձնանուիրութեամբ որոշուած «այդ ամէնը պարզ ենթադրութիւններ են»էն անգամ մ'եւս պատասխանել ուզելով, հաւերու վրայ յոյժ չահեկան փորձեր կատարած է, չօշափելի կերպով ցոյց տալու համար սննդառութեան կերպին խորին ազդեցութիւնը կազմութեան այլ և այլ գործարաններուն վրայ: Սննդառութեան կերպը կենդանիներու բարեչրջման ազդակներէն մէկն եղած է: Այսօր բարեչրջման օրէնքը գիտական աշխարհին մէջ հակառակորդ չունի: Վերջապէս մարդը վերջացած է հակառակութիւնը: ԺԹ դարու մարդուն համար յոյժ պատուաբեր է բաղդատել Կոպեռնիկի ճշմարտութեան տիրապետելու համար պէտք ունեցած երկար դարերը, Լամարքի նշմարած ճշմարտութեան տիրապետելու համար պէտք ունեցած միայն մէկ քանի տասնեակ տարիներուն հետ: Երկրակեդրոն դրութեան սխալին բարձումը դիւրացուցած ու պատրաստած է մարդակեդրոն դրութեան սխալին անհետացումը:

Հաւերը հատիկակերներ են, բայց դիւրաւ մսակերութեան կ'վարժուին: Մ. Հուսէյ միմիայն միս հատիկներով կ'կերակրէ իր փորձի ենթարկած հաւերը, որք խորին ու նշանակելի փոփոխութիւններ կրած են իրենց գործարաններու չափերուն մէջ. այսպէս անոնց քարճիկին ծանրութիւնը 50 կրամէն իջած է 29 կրամի, երկայնու[illegible] անոնց լայնակին (դուրսէն) երկայնութիւնը՝ 55 միլիմէտրէն 38 միլիմէտրի, լայնքը՝ 51 միլիմէտրէն 34 միլիմէտրի, տարողութիւնը (ջուրի միջոցաւ չափուած) 268 խորանարդ սանթիմէթրէն 76 սանթ.ի, մարսողական խողովակին երկայնութիւնը կ'իջնայ 1820 միլիմէտրէն 1510 միլ.ի: Հաւերուն մէջէն քանակը կ'չատնայ, որակը կ'փոխուի, երիկամունքները վրայ կը դնեն, 10էն 13 կրամի անցնելով, անոնց իւղը ճերմակ գոյն կ'առնէ ու ճարպն կը մօտենայ, իսկ միսը գրեթէ հնդկահաւի մսին համը կ'առնայ:

Այս ամէնը լաւ, կէտ մը կայ սակայն որ մեծապէս պիտի չահագրգռէ հաւաբոյծները: Մսակեր հաւերը մէկ կէս անգամ աւելի բեղուն են. արդարև Մ. Հուսէյ չորս հատ լաւ ածան հաւ առնելով, անոնց երկուքն հատիկներով, միւս երկուքն ալ միսով կերակրած է: Առաջինները փորձի տեւողութեան մէջ 194 հաւկիթ ածած են, մինչդեռ վերջինները միևնոյն տեւողութեան մէջ, 297 հաւկիթ: Տարբերութիւնն արհամարհելի չէ: Իրաւ որ հաւկիթներուն ծանրութիւնը միևնոյնը չէ երկու պարագաներուն մէջ, առաջին հաւերուն ածածները միջին հաշուով 58 կրամ, երկրորդիններինը 55 կրամ կ'կչռուէին, բայց հաւկիթն հատով կ'ծախուի, ու միւս կողմէ տարբերութիւնն ալ մեծ չէ:

Այս մսակեր հաւերու անմիջական սերունդին փոխանցուած կ'գտնենք անոնց նորստաց փոփոխութիւնները, որք սննդառութեան կերպին չարունակուելովը աւելի եւս կ'չեշտուին: Այս չահեկան փորձերն այս սերունդին վրայ կանգ կ'առնեն առայժմ:

Մ. Ն. ՕՆԱԳԵԱՆ

ԲԱԽՏԻ ԽԱՂԵՐՈՒՆ ՋՈՀԵՐԸ (20)

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ ԻՏԱԼԵԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Բ

—Ո՞վ կրնայ ըլլալ ուրիշն այս մուրացիկը, հարցուց նորէն Լուիզէլլա Ֆրակալա, իբր թէ տանտիրուհին իր հպարտութեան և մաքրութեան համար իր սիրոյն մէջ այս հիւանդագին, ողորմելի ու աղտոտ մարդէն նախատուած: Մեքենաբար տաք ելաւ տեղեկութիւն մ'առնելու համար այս տարօրինակ և ցնցոտագեստ մարդուն վրայ որ իր տունը մտած էր: Բաժնուեցաւ Կնքամայր—Մարքիզուհէն, որ ճերմակ թաչկինակը դարձեալ կ'բանար ծունկերուն վրայ, ուր կ'վխտային չաքարիկներու ամէն տեսակները, զոր ծերուկ Տիկինը կ'ուտէր դանդաղօրէն բայց անընդհատ: Ամենահարուստ բայց տարաբախտ Սինեօրա Բարաւաքամպօ արտասուալից աչքերով անձկութեամբ կ'հետեւէր պտոյտին որով փոքրիկն Ակինէզինա կ'չարունակէր իր պտոյտն հիւրասենեակին մէջ: Լուիզէլլա Ֆրակալա միացաւ Թափօրին—ուր նորածին հիմա կ'ճչէր զայրագին— միացաւ ճիշտ այն ատեն երբ չրջանը կ'աւարտէր: Եւ [illegible], երբ սանտուն այն տարօրինակ արարածին առջեւ կենալու վրայ էր, անոր ալ համբուրել տալու համար փոքրիկը, մայրը մէջ տեղ մտաւ աչխուժով, և սարսափով մը նայելով երեխն անծանօթին որ արդէն յառաջացած էր, ըսաւ յանկարծ Ճէլսօմինայի, ձեռքը փոքրիկն Ակինէզինայի բարձին վրայ, իբր թէ զայն պաշտպանելու համար:—Դնա, Նունա: Պզտիկը չատ կուլայ:

Սանտուն դուրս ելաւ իսկոյն, Տօննա Քանտոխայի հետ, և մայրը, դրան առջեւ կեցած, անանց հեռանալը կ'դիտէր միւս անեխակներուն մէջէն, իբր թէ անծանօթ չարագուշակութիւն մը (ջէ-յէ) հեռացնելու համար անոնցմէ: Հիւրասենեակ դառնալով, Լուիզէլլա պահ մը իր ուչադրութիւնը տուաւ ներկայացած տեսարանին: Փորգը կ'էռեկտուած էր այն ծալածոյ և չատ նուրբ թղթիկներով, որոց մէջ չաքարապատ պտուղները կարծես բոյն մը մէջ են,—[illegible] նուրբ ոսկեզօծ ու արծաթազօծ թուղթեր, չօքոլաներու մետաղեայ փայլփլուն պահարաններ, և ափսեներուն ու [illegible] վրայ՝ նոյնինքն չաքարիկները կ'վխտային: Տիկիններն հանած էին իրենց ձեռնոցները, և երկու մատներով կ'բռնէին սանտաչաքարը, չոր խմորեղէնը, նչխրուչակը (nougat), գալարուն [illegible] զոր կ'ուտէին: Այրերը մէկ ափսէէն միւսը, կինները մէկ խումբէն միւսը կ'երթային, ձեռքերէն բռնելով տղոցը, որք կուլային, իրենց չրթները չաքարէն համար փայլփլուն, և չօքոլայով բծաւոր: Ուրիշներ, Ջէզարէ Ֆրակալայէ խնդրած ըլլալով արտօնութիւն մը զոր անիկա չնորհած էր այս ընտանութեան վրայ խնդալով, չաքարիկներ կ'լեցնէին թաչկինակի մը մէջ, փափկօրէն, որպէս զի չճզմուին անոնք: Ասկէ զատ, Ջէզարէ բերել տուած էր թուղթի մեծ թերթեր զորս կ'պլորէր կոնաձեւ, և զորս լեցնելու համար ափսէները կ'պարպէր: Բոլոր ձեռքերը բռնի թաթախ էին, բոլոր բերանները՝ փայլփլուն: Սեղաններուն վրայ, գինիի գաւաթները կարմրորակ կամ դեղնորակ չրջանակներ թողած էին, և աղմկալի, անդադրում, անսպառ չատախօսութիւն մը կ'ընկերանար այս աւարին ու կողոպուտին:— Ջէզարէ, ըսաւ Լուիզէլլա ամուսնոյն կանչելով:

—Ի՞նչ կ'ուզես, գեղանիս, պատասխանեց Ջէզարէ որ ճոխ չչթայ մը կ'հիւսէր կոնաձեւ թուղթի մը չուրջը, չաքարիկի վաճառականի մը բովանդակ ճարտարութեամբ:

—Բա՞ն մ'ըսէ ինծի:

—Երկուք ըսեմ, անո՛ւչս:

—Ո՞վ է սա մարդն որ դրան քով կեցած է:

—Սա՞, հարցուց Ջէզարէ աչքերը սրելով, իբր թէ աղէկ չէր տեսներ: Ծօվաննինօ Ասդուոլին է, փոխանակագիրի միջնորդը:

—Ո՛չ, ո՛չ, կ'ճանչնամ Ծօվաննինօ Ասդուոլին: Սա միւսն ըսել կ'ուզեմ:

—Օ՛հ, ըրաւ թեթև չփոթութիւնով մը: Մէկն է:

—Ո՞վ է, հարցուց Լուիզէլլա խստօրէն:

—Բարեկամ մը:

—Բարեկա՞մ մը: Այս մուրացիկը:

—Մարդ միշտ հարուստ բարեկամներ չի կրնար ունենալ, պատասխանեց ինքնաքով մը որ գէչ կ'հնչէր:

—Կ'հասկնամ, բայց պէտք չէ վայելուչ մարդոց հաւաքոյթի մը մէջ բերել տալ ցնցոտագեստ մէկը, նոյն իսկ եթէ ձեր բարեկամն է:

—Օ՛հ, Լուիզա, ո՛րքան ջղագրգիռ ես, երեւակայէ: Քիչ մը մարդասիրութիւն ունեցիր:

—Մարդասիրութիւնն ուրիշ բան է, պաշտօնէութիւններն ուրիշ բաներ են, պատասխանեց յամառօրէն: Չի՞ս տեսներ ուրիշին թէ ո՛րքան աղտոտ է:

—Օ՛հ, զաւա՛կս, մտածեց իր պարզմտութեանը մէջ կայտառ: Փիլիպպոսյա է և գեղասէրներուն ուչադրութիւն չունիր:

—Վերջապէս, Ջէզարէ, կ'ուզեմ որ երթայ:

—Ի՞նչպէս ընենք, հարցուց չփոթութեամբ, կնոջը սրտմտումէն սրտնեղած:

—Ըսելու է իրեն:

—Գաւաթ մը գինի պիտի տամ հիմա, Լուիզէլլա: Քիչ մը համբերութիւն, յետոյ կ'ճամբեմ:

Արդարեւ Ջէզարէ Ֆրակալա մօտեցաւ անծանօթին և անոր հրամցուց չաքարիկներ, գինի, մեղմաձայն խօսելով և անոր աչքերուն մէջ նայելով: Մարդը ժպտեցաւ ամբողջ մանուչակի գոյն իր չրթներով, և սկսաւ ուտել յուչիկ: Բերանը տանելէ առաջ չաքարապատ պտուղը, վարդագոյն խմորեղէնը, սանտաչաքարները, զորս յաջորդաբար կ'բերէր իրեն Ջէզարէ Ֆրակալա, խորհրդաւոր մարդը կիսովին անուշոյն և կիսովին կասկածոտ երեւոյթով մը կ'դիտէր չաքարիկը: Վերջապէս կ'որոշէր ուտել զայն, միշտ ընելով դժնդակ ու ջղային չարժումն անոնց որք սեղմ կերպով ուտեն: Ոտքի վրայ, այն չփոթած դէմքով որ կարգ մը անհասներու անբուժելի դժբախտութիւնն է, կ'կտրէր կոկած կարկանդակը, կուլ կուտար Մարկիզին կարկանդակին խոչոր կուլ պատառները, և չորս դին կ'նայէր տարտամօրէն, իբր թէ չէր համարձակեր աչքերը սրունքներուն և կօչիկներուն վրայ խոնարհեցնել: Այսու հանդերձ կ'չարունակէր ուտել ծանր ծանր: Ջէզարէ Ֆրակալա նոյն իսկ չաքարիկներու ափսէ մը բերել տուած էր [illegible] վրայ, խորհրդաւոր մարդուն քովիկը, և չարունակ չօքօլօ, չաքարիկ ևն. կ'հրամցնէր: Սեղանին վրայ դրուած էին նաև գինիի գաւաթներ: Խորհրդաւոր մարդն երկու կամ երեք գաւաթ կուլ տուած էր իրարու ետեւէ, առանց չունչ առնելու, վախու դէմքը, հիւանդագինօրէն փախած աչքերուն ցցուն մորուքը վեր առնելով: Այս մարդը կ'չարունակէր ուտել և խմել անդադար, լուռ, մինչ Ջէզարէ Ֆրակալա, տաղտկալի ժպիտով մը, որ մտատանջութիւն մը կ'մատնէր, անոր աչքերուն մէջ կ'նայէր, իբր թէ ուզէր անոր հոգիին ալքերուն մէջ կարդալ: Այն միջոցին Լուիզէլլա Ֆրակալա, ուչադրութիւն ուրիշ բանի տալու և իր յանկարծական անհամբերութիւնն հանդարտեցնելու համար խումբէ խումբ կ'երթար, ողջունելով, չնորհակալութիւն յայտնելով, և իր սանահայրերուն ու բարեկամուհիներուն հետ խօսելով:

ՏԻԿԻՆ ՄԱԹԻԼՏ ՍԵՐԱՕ

Թարգմ. ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ (Շար.)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՒՍՏՐԻԱ—ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ. — Ցեղերն մէջ.—Մաճառները, Ռումէնները, Խրուաթները.—Աւստրիոյ բաժնին ազգութիւնք, Չեխք և Գերմանք մանաւանդ, բաւական գլուխ ցաւցուցին քանի տարիէ ի վեր։ Կարգն հիմակ եկած ըլլալ կ'թուի Հունգարիոյ բաժնին։ Ցրանց եօթէ Թագաւոր—Կայսեր իշխանութեան ներքև գտնուող ցեղերուն մէջ, ամէնէն երջանիկները Լեհերն ըլլալ կ'թուին, որովհետև Աւստրիոյ բաժնին մէջ գտնուող Կալիցիան իր վրայ խօսիլ չի տար, Լեհերն իրենք ուրիշ ցեղի մը դէմ պաշտպանուելու չունին, չատ չատ՝ իրենց գաւառներուն արևելեան կամ Ռուսիոյ սահմանակից մասին մէջ բնակող յունածէս կաթոլիկ Ռուսերը կամ Ռութէններն են որք երբեմն կ'գանգատին Լեհերուն հասանէր և բռնակալ վարմունքէն։ Լեհերն Աւստրիոյ մէջ կառաւարելապէս կառավարական տարր մը դարձած են, և ո՛չ միայն իրենց ուզած կերպով կ'մատակարարեն իրենց երկիրը, այլ և կարևոր բաժին ունին Աւստրիոյ կառավարութեան մէջ և Հապսպուրկեան Տէրութեան հաւաքական վարչութեան մէջ։ Օրինակի համար Կօլուխովսքի կոմսը, Տէրութեան գլխաւոր քաղաքական վարիչը, Լեհ մ'է, որ Ռուսիոյ հետ իր փափուկ յարաբերութիւններուն մէջ, ամենևին չի զգար իր Լեհ ազգութեան ցեղային ու քաղաքական դժկամակութիւնները։ Հունգարիոյ մէջ, տիրանալ տարրին եղած են Թրանսիլվանիոյ Ռումէններն ու Դալմատիոյ, Սլաւոնիոյ կամ Խրուատիոյ Խրուաթները, որք կաթոլիկ Սերպեր են, ցեղով ու լեզուով նոյն ազգն են որ կ'հպատակի մասամբ Ալեքսանդր Թագաւորին, և մասամբ Սև Լերան իշխանին, բայց անկէ բաժնուած են կրօնքով, և այս կրօնային խնդիրն անոնց կ'ազդէ իրենց ընկերային սովորոյթներուն վրայ որ երբեմն իբրև թշնամի ցեղեր կ'ատեն կ'վանեն զիրար, ու վէճեր կ'ունենան իրարու հետ։ Խրուաթներուն համակրանքին առարկան, այս պահուս, օրթոտոքս Սերպերը չեն, թէպէտ անցեալ տարի բաւական տաք խնդիրներ ունեցան անոնց հետ ալ, այլ Մաճառներն են, որոց դէմ կ'գանգատին թէ աղէկ հոգ չեն տանիր Հունգարիոյ բաժնին այս մասին, տուրքերու, պաշտօններու, ևն. անհաւասարութիւններ կ'ընեն, և թէ քանի տարիէ ի վեր զիրենք կառավարող «Խրուաթաց Պանն»ը, կամ Խրուաթիոյ կուսակալը, Կոմս Խիւեն Հէտըրվարի, անփոփոխելի դէմք մը դարձած է մաճառապաշտութեան, և քանիցս իր ազգակիցներուն կողմէ եղած գանգատներուն հակառակ, Բէչթայի կառավարութիւնը չէ ուզած փոխել զանիկա, ևն. ևն.։ Արդ, Հունգարիա հպատակ ազգութիւնները կառավարելու մասին Աւստրիայէն աւելի կարուկ վարմունք ունի։ Մաճառները, որոնք ցեղ մը Եւրոպիոյ մէնծմէն ազգութիւններով չըրջապատուած, յոյժ կասկածոտ կերպով թախանձիր են իրենց ազգային գոյութեան պահպանման համար, և հպատակ տարրերու կողմէ յարուցուած ո՛ և է ցեղային խնդիր բուն իսկ մաճառ ազգային—պետութեան դէմ ուղղուած կ'նկատեն։ Հունգարիա իր բաժնին ազգութիւնները մաճառացնելու աւելի հոգածու է քան Աւստրիա՝ իր բաժնին զանազան տարրերը գերմանացնելու։ Աւստրիոյ մէջ գերմանացումի ճիգ մը նշմարելութիւն պիտի չունենար, զի հպատակ ոչ—գերման ցեղերը մինչ կ'առարկեն թէ «Մեք Գերմանիոյ մէջ չենք»։ Բայց Հունգարիոյ մէջ անանկ չէ։ Մաճառք ամէնէն հոծ, ամէնէն բազմամարդ, ազդեցիկ և տիրապետող ցեղն են իրենց երկրին մէջ, զոր կ'կառավարեն ո՛չ միայն թիւի առաւելութեամբ, այլ և ազգային ու իմացական գերազանցութեան իրաւունքով, իբրև իրենց երկրին ամէնէն զարգացեալ ժողովուրդը, և իբրև կառավարող տարր մը որ 1000 տարի առաջ հոն իշխանութիւն հաստատեր և անկէ ի վեր անխափան պահպաներ է։ Հունգարիա, ի մի բան, Մաճառներուն հայրենիքն է, մինչ Աւստրիա զանազան ցեղերու հայրենիքն է, և աւստրեան ազգութիւն մը չկայ որոշ ցեղային իմաստով։ Հետևապէս, Մաճառներուն ձիգն է ոչ—մաճառ ազգերը մաճառացնել, կամ գէթ բարոյապէս ձուլել մաճառ տարրին հետ։ Այս պատճառաւ, քանի մը տարի առաջ, խնդիր ունեցան Թրանսիլվանիոյ այն Ռումէններուն հետ որք Մաճառաստանի հպատակ են, և կ'գանգատին թէ իրենց դպրոցները մաճառացնել կ'ուզուի, ռումէն լեզուին աւելի ընդարձակ գործածման պէտք եղած դիւրութիւնները չեն տրուիր, իրենց գաւառները մաճառ պաշտօնեաներով կ'լեցուին, ևն։ Մաճառք իրենց Խորհրդարանին մէջ ստուար մեծամասնութիւն կազմելով, և ամէն ցեղային խնդիրներու համար ձեռնհաս առաժանն ըլլալով Խորհրդարանը, այս տեսակ խնդիրներու ելք չեն տար սովորաբար, և դանդատներն ո՛րքան ալ իրաւացի ըլլան, Աւստրիոյ Կառավարութիւնը չի համարձակիր միջամտել Բէչթայի Կառավարութեան քով. զի առանց այնպիսի միջամտութեան ալ, սեզ, գոռոզ, այլամերժ Մաճառք չատ հաչտ աչքով չեն նայիր իրենց արդի կապակցութեան Աւստրիոյ հետ։ Խրուաթները Ռումէններէն աւելի խռովարար են, և իրենց դժգոհութիւնն աւելի ազդուապէս ցուցնել կ'փորձեն։ Վիեննա դիմեցին, օգուտ չունեցաւ, իրենց պատգամաւորութիւնը չընդունուեցաւ, այն յայտարարութեամբ թէ գործն Հունգարիոյ կ'վերաբերի։ Կ'մնայ սպասել թէ Բէչթայի Կառավարութիւնն ինք ի՛նչ պիտի որոշէ։

ՄԵՆԵԼԻՔ ԹԱԳԱՒՈՐ իր գոհունակութիւնն յայտնեց իր հապէչ զօրքերուն որք յաղթեցին Սոմալի ցեղին մարդոց, այսինքն՝ Էմիրին ճիչդ այն զօրքին որ չարաչար փճացուցած էր Բլընքէթ զրնդապետին անգլ. զօրախումբը։ Ուր որ Անգլիացիք չէին յաջողած իրենց ռազմագիտական տաղանդով ու եւրոպեան կարգ ու սարքով, Հապէչներն յաջողեցան իրենց թերի միջոցներով։ Սակէ զատ, Սոմալիներն յանկարծակիի բերեր էին Հապէչները, ինչպէս յանկարծակիի բերած էին Անգլիացիները։ Հապէչ զօրախումբն երկար քալելէ հոգնութենէ առնելու համար կանգ առած էր տեղ մը, և ահա 1,200 Սոմալիներ, թաւուտներուն մէջ գտնուող իրենց թաքստոցէն դուրս խոյանալով, յարձակեցան ահռելի աղաղակներով։ Հապէչներն ո՛չ իսկ ժամանակ ունեցան իրենց գտնուած տեղն ամրացնելու հողէ պատնէշներով, փոսերով, քարակոյտերով ու սայլերով։ Բայց Հապէչներուն քաջութիւնը վար չի մնար անպարտելի զաւակներուն քաջութենէն։ Անմիջապէս գիրկընդխառն պայքար մը սկսաւ, և այնքան ուժով զարկին որ իրիկուն չեղած ցիրուցան ըրին թշնամին, որ իր գիւղերն ու վրանները գերին թողլով, փախաւ դէպ ի ներսերը։ Աւելորդ է ըսել թէ վիրաւորներն ալ յետոյ պատերազմի դաշտին վրայ անխնամ մնացին. զի Հապէչք միայն իրենց վիրաւորներն հոգացին, և հետևեալ օրը չուեցին։ Մենելիք Թագաւոր անուղղակիօրէն կ'օգնէ Անգլիացիներուն, իր կողմէ նեղելով Սոմալիները, և անոնց նահանջի գիծը կտրելով։ Բայց Հապէչ վեհապետին բուն փափաքն է որ այն կատաղի և հողակոյտ ցեղը կառուն մը չգտնէ Եթովպական հողին վրայ։

ԲՈՐԴՈՅԿԱՅԻ ԹԱԳՈՒՀԻՆ, որ չերմ հոգածու է մարդկային բարօրութեան ծառայող ամէն ձեռնարկներու, այցելեց ի Բարիզ Բաստէօռեան Հաստատութեան։ Բարիզ գալուն ուխտատեղիի մը պէս կ'երթայ հոն, և այս անգամ ուզեց տեղեկանալ վերջին կատարելագործումներուն, և չնորհակալութիւն յայտնել այն օգնութեան համար զոր Հաստատութիւնն ընծայեց Օփորթոյի ժանտախտին առթիւ։ Տքք. Տիւքլօ և Տքք. Ռու, Հաստատութեան պաշտօնէից հետ, ընդունեցին զինք, և ցոյց տուին՝ նախ և առաջ՝ մեծ աշխատանոցը, ուր հարիւրաւոր մկրոբներ կ'պահուին, կը բուծուին, կ'մշակուին, ևն։ Ամէլիա Թագուհին հետաքրքրեցաւ, և չատ մը հարցումներ ըրաւ։ Փափաքեցաւ մեծ գիտնականին դամբարանը տեսնել, գետնայարկը, ուր գերեզմանին առջև ծնրադրեց, և պահ մը մտամփոփ աղօթելէն ետքը, ոտք ելնելով, ըսաւ հաստատեալ ձայնով մը. «Այսպիսի մարդ մը բաւական է ո՛չ թէ ազգ մը, այլ ամբողջ Դար մը փառաւորելու»։ Ցետոյ առաջնորդուեցաւ այրի Տիկին Բաստէօռի քով, որ իր որդւոյն և փեսին հետ ընդունեց և ողջունեց զինք։ Թագուհին այրի կնոջ ձեռքն իր ձեռքերուն մէջ բռնած, ըսաւ թէ իրեն համար մեծ վիշտ մը եղած էր որ ատիթ չէր ներկայացած ի կենդանութեան անմահ ճանչնալու տիկնոջ մեծանուն ամուսինը, և կենդանի խօսքով անոր ըսելու թէ բոլոր մարդկութիւնն ո՛ր աստիճան պարտաւոր է երախտագէտ ըլլալ իր գիւտերուն համար։ Ուշի ուշով աչքէ անցուց Բաստէօռի գեղեցիկ կենդանագիրը զոր նկարած է Պօնա, և ուրիշ յիշատակներն որք դրուած են ընդունելութեան սրահին մէջ, և այն աշխատանոցն ուր Բաստէօռ երկնած էր իր ամէնէն հռչակաւոր գիւտերը։ Ապա, Տիւքլօ փողոցին միւս կողմն անցնելով, Թագուհին այցելեց կենսաբանական տարրալուծութեան աշխատանոցը, զոր իրեն բացատրեց Տքք. Պէրդրան։ Հիւանդարանը փափաքեցաւ տեսնել, ուր հիմա 35 հիւանդներ կան զանազան վարակիչ կամ մկրոբային հիւանդութիւններէ բռնուած, և մկրոբէ զերծ մնալու համար, հագաւ երկար զգեստ վերարկու մը, զոր յատկապէս իրեն համար պատրաստած էր բողդուկէզ գեղասանի տեխնի մը, որ կ'վարէ այս հիւանդարանը Գթութեան 12 Քոյրերու հետ։ Մ. Բօնմ չէ կրցած բարեպաշտ Բաստէօռի անունը կրող այս Հաստատութենէն վանել Գթութեան Քոյրերը, որք զօրաւոր պաշտպաններ ունին։ Թագուհին բարեսիրաբար խօսեցաւ բոլոր հիւանդներուն հետ, և երբ հիւանդանոցի վերարկուն հանեց, ըսաւ. «Ես արդէն աղէկ կ'ճանչնամ այս վերարկուն»,—ակնարկութիւն Բորդուկալի հիւանդանոցներուն մէջ համաճարակներու առթիւ հիւանդներն այցելելուն։ Դուրս ելած պահուն իր լուսանկարն հանուեցաւ Հաստատութեան բոլոր պաշտօնէութեան հետ, և դուռնէն ելած ատեն ըսաւ քովիններուն. «Մեծ խնճալ մը պէտք է ունենանք կեանքի մէջ։ Ո՜րչափ մեծ էր Բաստէօռի խնճալը»։

ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՔ.—Հաստատուեցաւ այն լուրը թէ Ֆրանսայէն արտաքսուած Շարդրէօզ միաբանութիւնն երեք միլիոն ֆր.ի գնած է Բանտորօն գղեակ անունն մեծ չէնքն ու ագարակը, ի հարաւային Պելժիա, ֆրանսական սահմանագլխին մօտ։

ԼՈՆՏՈՆԻ կրթական նոր օրէնքին համար, անցեալ Շբ. օր Լոնտոնի Հայտ Բարք պարտէզին մէջ գումարեալ մեծ ժողովը, որուն վրայ գրեցինք երէկ, հետևեալ որոչումն ընդունեց. «Այս մեծ համաժողովս ամենայն ազդուութեամբ կ'մերժէ Խորհրդարանին ներկայացուած կրթական ծրագիրը, զի ատիկա կ'ոչնչացնէ Լոնտոնի Դպրոցական Խորհուրդը, (Սքուլ Պորտ). կ'եներ չընդունիր դպրոցի օրէնքն պաշտօններուն, կրօնական երդումն ընելու կ'բռնադատէ ուսուցիչները, և հոգածութեան առարկայ չըներ ուղղակի կերպով ընտրուած մարմնոյ մը վարչութեան և հսկողութեան տակ ցերեկեայ և երեկոյեան դպրոցներու հաստատումը, տարրական, արուեստագիտական և բարձրագոյն կրթութեան համար»։

ՖՐԱՆՍԱ.— Ծովային նախարար Մ. Բէլլթան, Շբ. իրիկուն Բարիզի մէջ նախկին նաւաստիներու կողմէ 200 հոգւոյ համար տրուած սեղանի վրայ ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ կարուկ փորձ մը չդոյութիւնը դեռ առեղծուածային վիճակի մէջ թողած է ազգային պաշտպանութեան խնդիրը։ Կարելի է որ ծովային աէրութիւն մը ընդհանրապէս իբրև զօրաւորագոյն աէրութիւնը մը նկատուելով համերձ, իրականին մէջ տարրին վիճակ մ'ունենայ, վասն զի ոչ ոք դեռ չտեսաւ նորագոյն միջոցներով վարուած նաւային պատերազմ մը։ Նախարարը պարտաւորութիւն համարեց, իր խօսքերը դէչ կերպով չհասկցուելու համար, յաւելուլ թէ ինքն խոր աքանչացում մ'ունի հանդէպ Անգլիոյ, և մարդկութեան համար դժբախտութիւն մը կ'ըլլայ, եթէ Ֆրանսայի այդ մեծ գործակցին քաղաքակրթական ջանքերն արգիլուէին։

ՃԱՊՈՆ.— Աչքերն Տօքօպօրին և. Արուեստահանդէսը բացուեցաւ 1903 Ապրիլ 20ին, մեծ չքեղութեամբ, ի ներկայութեան Ճապոնի Միքատոյին, կայսերական իշխաններուն, նախարարաց, բարձրաստիճան պաշտօնատարաց, դեսպանական մարմնոյն, երևելի ճապոնցիներու, և Չինաստանէ, Քորէայէ, Սիպերիայէ, Քանատայէ և Մ. Նահանգներէն եկած բազմաթիւ այցելուներու։ Ճապոն իր կարգադրած այդ ճարտարական Ե.րդ Արուեստահանդէսով ցուցնել ուզած էր աշխարհի իր վերջին Արուեստահանդէսէն (1895) ի վեր, մանաւանդ Չինաստանի հետ ունեցած յաջող պատերազմէն ի վեր թէ ի՛նչ մեծ յաջողութիւններ ունեցած է նորագոյն գիտութեան, քանակին և հաւատարմին սպառողութեան, նոր ու մեծ նաւահանգիստներու չինութեան, ճապոնական երկաթուղիներու ընդարձակութեան, ելեկտրական ուժին և լոյսին գործածութեան և ճարտարական նորագոյն գործարաններու հաստատութեան գիտական և գործնական կատարելագործութեանց մէջ։ Գեղարուեստի, պետական հաւաքածոներու, տիպարներու և ցուցադրելի ամէն տեսակ առարկաներու և օտար ազգաց վերապահեալ մասնաբաժիններու համար պատրաստուած չէնքերէն զատ այս անգամ ճապոնական գործարաններու և վաճառատուններու սեփական մասնաբաժիններն այն աստիճան չատ էին որ Արուեստահանդէսին տարածութիւնը Քիօդոյի մէջ 1895ին տեղի ունեցած վերջին արուեստահանդէսին չէնքերն կրկին մեծութիւնն ունէր։ Ճապոն ցարդ ճարտարական չորս Արուեստահանդէսներ ունեցած է. 1877, 1881 և 1890ին Դօքիոյի մէջ և 1895ին Քիօդոյի մէջ։ Այս անգամու Արուեստահանդէսին տեղւոյն համար որոչուած էր Օսաքա քաղաքը։ Սա Ճապոնի առևտրական մեծ նաւահանգիստն եղող Քօպէէն, արևելեան կողմէն՝ 20 անգլ. մղոն հեռու, և նախկին մայրաքաղաք Քիօդոյի արևմտեան կողմէ 27 անգլ. մըղոն հեռու քաղաք մ'է։ Ճարտարարուեստի մէջ չատ բարգաւաճ է, բանակի 14 մասնարան ունի նորանոր մեքենաներով։ Բնակչաց այժմու թիւն է մէկ միլիոն (մինչդեռ 1896ին ատոր կէսն էր) և հետևապէս ճապոնական քաղաքներուն մէջ, մեծութեան տեսակէտով երկրորդն է։ Օսաքա հօմանիշ է «առևտուր»ի, նախկին անունն է Նան Իվա. հաստատուած է Եէտօ գետին վրայ, որ Պիվա լիճէն ծագելով Օսաքայի նաւահանգիստին մէջ կը թափի։ Օսաքայի ճիչդ մէջտեղն է Նաքանօչիմա կղզեակն որ բազմաթիւ կամուրջներով միացած է երկու կողմի տեղերքներուն։ Օսաքայի մէջէն կ'անցնին նաև 25 հատ երկայն ջրանցքներ որոց մեծագոյնն է Եէտօ ջրանցքը, այնպէս որ վաճառքի փոխադրութիւնը կարելի է ամէն կողմէ նաւով կատարել։ Հարաւային արևմտեան կողմն 1897էն ի վեր մեծ նաւահանգիստ մը կ'չինուի, և որուն համար քաղաքը ցարդ 20 միլիոն եէն (50 միլիոն ֆրանքէն աւելի) ծախսած է։ Օսաքայի հարաւ արևելեան մասին մէջ կ'բարձրանայ բլուր մը որուն վրայ կառուցուած է Դէննօջի չքեղ ու մեծ տաճարն իր մեհեանով և ուրիշ մէկ քանի փոքր տաճարներով։ Արուեստահանդէսի վայրին ճիչդ մօտն է Քուան Սաի երկաթուղին։ Արուեստահանդէսի գլխաւոր դրան առջև, երկու կողմի վրայ կ'գտնուին ճապոնական մանրաբաններու արտադրութեանց վաճառատուները։ Դուռնէն ներս, ձախ կողմն վրայ հարիւրաւոր մէթր երկայնութեան վրայ չէնքեր կան ճապոնական ճարտարարուեստին զանազան ճիւղերուն համար, աջ կողմն վրայ պատրաստուած են երկրագործական, անտառային և ծովային առարկաներու և արտադրութեանց սրահները։ Մէջտեղն ընդարձակ պարտէզ մը ձեւով և տակաւ բարձրացող գետնի մը վրայ հաստատուած է Գեղարուեստի տաղաւարը ուր ճարտարական համաչափ գեղեցկութեամբ ցուցադրուած են գեղագիտական առարկաներ, ատոր առջև կանգնուած է Քուանոնի դիցուհւոյն հսկայ արձանը, որ չինուած է Դօքիոյի գեղարուեստի ակադեմիային մէջ։ Հոն են նաև ընդունելութեան և հանդիսադրութեան յատուկ չքեղատեսիլ տաղաւարներն և անոնց քով ալ մարմնամարզի և ըմբչամարտի ասպարէզները։ Աւելի հեռուն ընդարձակ չէնքերու մէջ ցուցադրուած են հաղորդակցութեան և երթևեկութեան գործիքները, ի մէջ այլոց Քօպէի մէջ չինուած լօքօմոթիվները։ Շքեղ են նաև ճարտարական մեքենաներու, Ուսողութեան և Ուսուցչութեան պիտոյից և ճաշիկական համալսարանաց թանգարանի հաւաքածոներու յատուկ տաղաւարները։ Կայսերական նաւարանին և ծովային պաշտօնատան տաղաւարներուն մէջ ցուցադրուած են Ճապոնի մէջ չինուած մարտանաւերու տիպարները։ Մասնաւոր տաղաւարներ յատկացուած են նաև 1895էն ի վեր Ճապոնի անցած Ֆօրմօզա կղզւոյն արտադրութեանց, և Քանատայի համար։

ՄԵՔՍԻԿԱ դաչնագիր մը կնքեց Պոլիվիոյ, Արժանդինի, Կուատէմալայի, Բարակուէյի, Բերուի, Սալվատորի, Սէն Տոմինկոյի և Ուրուկուէյի հետ, որու համեմատ այս Հանրապետութեանց միջև ծագած ո՛ և է վէճ իրաւարար ատենի մը առջև պիտի քննուի։ Այս դաչնակցութիւն որ արդիւնք է Մեքսիկայի մէջ եղած համամերիկեան բանախօսութեանց, չատ նշանակելի բան մը կ'համարուի Մ. Նահանգաց մէջ, երբ ամէնէն մեծ միութիւնը, որ յարդ գոյացած ըլլայ ամերիկեան Հանրապետութեանց միջև։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՐԱԿԵՆԴԱՆԱՑՈՒՑՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ.—Նիւ—Եորքի Գիտական Ակադեմիայի անդամ Տոքթ. Բէնդ անցեալներս հրատարակեց թէ յաջողած էր մեռած չուները ողջցնել։ Տոքթ.ը կ'ըսէր թէ չան կողիկներուն մէջէն ճեղք մը բանալով, մատով, համաչափ ճնչումներով կ'սեղմէ սիրտը, միևնոյն ատեն աղջուր կ'ներարկէ և իր հնարած մէկ գործիքովն արուեստական չնչառութիւն յառաջ կ'բերէ։ Կենսական կայծը, նշոյլը բոլորովին մարած ըլլալու չէ սակայն անչնչացեալ կենդանիին մէջ։ Տոքթ. Բէնդ իր օգնականներուն հետ չուներու վրայ ըրած այդ փորձերու ատեն անոնց սիրտերուն զարկերը դադրած էին արդէն։ Քլորոֆորմով սպաննուած 23 չուներէն 11ը վերստին ողջցած են։ Տարի մ'առաջ ալ իր այդ փորձը մարդու մը վրայ ըրած է բայց չէ յաջողած։ Սակայն ամերիկացի Տոքթորը կ'յուսայ նորանոր փորձերով վերջ ի վերջոյ մարդկան համար ալ օգտակար ըլլալ իր այս գիւտը։

Աւստրիացի բժիշկ մը Տոքթ. Բէնդի այդ գիւտին առթիւ հետևեալը կ'հրատարակէ Վիեննայի թերթերէն մէկուն մէջ։

«Ամերիկացի բժիշկ մը կ'ըսէ թէ մեռած չուներն ողջցնելու յաջողած ըլլալով, ապագային՝ մարդկան համար օգտակար պիտի ըլլայ իր այդ գիւտը։ Մեռած մարդ մը չողջնար բնաւ։ Այսու համերձ ամերիկացի բժիշկին կողմէ ծանուցուած վերակենդանացուցման գիւտը նոր բան չէ։ Սիրտն համաչափ ճնչումներով սեղմելով զայն վերստին չարժման մէջ դնելու եղանակին հազարաւոր անգամներ ի գործ դրըուած է մեռած կամ երևութապէս մեռեալ կարծուած անձերու վրայ։ Այս եղանակն ալ կ'նմանի վերակենդանացուցման համար գործադրուած միւս միջոցներուն, ինչպէս են, արուեստական չնչառութիւն յառաջ բերել, ելեկտրականութիւն գործածել կամ սաստիկապէս գրգռել, թոքերուն մէջ օդ փչել, կազդուրիչ դեղեր ներարկել, զօրաւոր գինի թափել բերնէն վար ևն. ևն.։ Մարած կամ երևութապէս մեռեալ անձինք վերստին կը խելաբերին, այդ ճշմարիտ է. բայց մեռեա՛լը չողջնար. ահաւասիկ ճշմարտութիւն մ'է այս, որուն հակառակը չեն կրնար ապացուցանել Ամերիկայի բժիշկները։ Կողիկներուն միջև ճեղք մը բանալով ներս օդ տալու գրութիւնը չատ գործադրուած է դադրած սիրտը մեքենաւրէս չարժելու և կամ ելեկտրական հոսանուտ ուղղակի սիրտին հաղորդելու համար։ Բայց հակառակ այդ գիտական ջանքերուն՝ մեռեալները դարձեալ ամենայն յամառութեամբ չեն ուզեր վերակենդանանալ։ Նոյնպէս՝ աղջուրի ներարկումն ալ նոր բան չէ։ Ճշմարիտ է թէ չատ արիւն կորսնցնող կամ սաստիկ հիւանդութեանց պատճառաւ չափազանց տկար մնացող անձանց մարմնին ատենն աղջուրի (0.6 առ հարիւր) մեծաքանակ ներարկումներ չատ անձեր ստոյգ մահէ ազատած են, բայց մեռեալի մը վրայ օգուտ չըներ աղջուրը։ Ամերիկացի բժիշկը կ'ըսէ թէ քլորոֆորմով ստուգապէս անչնչացած 23 չուներէն 11ն ողջնցուցած է։ Ատոր մէջ հաչուական պզտիկ սխալ մը կայ, այսինքն այդ 11 չուներն ոչ թէ մեռած այլ մեռեալ կարծուած են։ Կատարելապէս չմեռած այդ 11 չուները վերակենդանացուցման այդ փորձերով ազատած են մահէն։ Իսկ մնացեալ 12 չուներն ալ ստուգապէս մեռած չուներ ըլլալու են, վասն զի վերաբերեալ 11 չուները վերակենդանացնող ազդեցիկ փորձերը չեն կրցած ողջնցնել զանոնք։ Տքք. Բէնդ չնորհաւորելի է ամէն բժշկաց ծանօթ եղող վերակենդանացուցման այդ եղանակն յիշելուն համար, բայց չպիտի կրնայ չնորհաւորուիլ ճշմարիտ մեռեալ մը վերակենդանացնելուն համար»։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԸ.— Գերմանական լեզուով հրատարակուած բժշկական հանդէսներուն հնագոյնն է Վեճը Մեթջինէլէ Վօխէնչրիֆթ որ այժմ չատ զարգացած պարբերական մ'է. ատոր նման չատեր հաստատուած են ապա յԱւստրիա և ի Գերմանիա։ Այժմ Աւստրիոյ մէջ հրատարակուած բժշկական լրագիրներուն թիւն է 70, Գերմանիոյ մէջ՝ 160, Ֆրանսայի մէջ՝ 235, Անգլիոյ մէջ՝ 77, Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ՝ 250էն աւելի։

ԵՐԿԱՐԱՏՏՈՒՆ ՀԱՒԵՐ.—Ճապոնի մէջ հաւեր կան, որոց պոչերն ահագին համեմատութիւններու կ'հասնին։ Ճապոնցիք այս բանը ձեռք կ'բերեն զանազան միջոցներով։ Բայց կ'ըսեն թէ պարզապէս կամացուկ կամացուկ հաւերու ու աքաղաղներու պոչի փետուրները քաշելով է որ այդ արդիւնքը ձեռք կ'բերեն։ Բայց տատցուած յատկութեանց ժառանգականութիւնն ալ իր դերն ունի։ Ի՛նչ որ ալ ըլլայ սակայն, Մր. Գոմինկէմ ուզած է գիտնալ թէ ի՛նչ միջոց կ'գործածեն Ճապոնցիք հաւերու պոչերն երկնցնելու համար, և իր քննութեանց արդիւնքն հաղորդած է Լոնտոնի Կենդանաբանական Ընկերութեան։ Փորձը կատարուած է երկու նոյնացեղ աքաղաղի վրայ, որք Բարիզ ծնած էին 1901 Ցունուարին, և եղբայր էին։ Մէկն այնպէս թողուեցաւ. իսկ միւսը փորձի ենթարկուեցաւ, Ճապոնցիներու գործածած կերպով, ինչպէս կ'կարծուէր։ Իւրաքանչիւր օր կամացուկ մը աքաղաղին պոչի փետուրները կ'քաչէր, կոճղէնը խոշտանգելով։ Առաջինին պոչին երկարութիւնն էր 1902ին 71 սանթիմէդր, Մարտին ա՛լ չերկնցաւ և սնման կանոնաւորապէս սկսաւ փետրափոխումը։ Իսկ երկրորդին պոչին երկարումը չարունակեցաւ մինչև Յուլիս, ամէնէն երկար փետուրն էր 83 սանթիմէդր, այսինքն միւսինէն 11 սանթիմէդր երկար։ Թաչելով տան փետուր ինկաւ, բայց չուտով նորեր բուսան, որք սկսան երկարիլ, մինչև իսկ փետրափոխի ժամանակ։ Մր. Գոմինկէմ կ'հետևցնէ ուրեմն իր այս փորձերէն թէ ճապոնցի հաւապահներն ալ ճիչդ այս կերպով, չարունակական մեքենական գործողութիւններով ձեռք կ'բերեն հաւերու պոչերուն այս հիանալի երկարութիւնն և փետրափոխի ժամանակամիջոցը կ'ջնջեն։ Եւ փետուրներու աճումն ալ գրգռելու համար մէկ քանի փետուր կ'քրցնեն նախապէս, դեռ իրենց զարգացման գագաթնակէտին չհասած։ Աչքը լոյս անոնց որ կ'ուզեն երկարատուն հաւեր ու աքաղաղներ ունենալ։

ՄՈՌԱՑՈՒԹԻՒՆ.—Այս օրերս անգլ. քաղաքի մը մէջ մեռաւ մէկն որ ուչագրաւ եղած էր իր վարած արտակարգ կենցաղով։ 50 տարի կար որ դուրս ելած չէր իր տունէն, մինակ կ'ապրէր կնոջ մը հետ, և ժամանակին մեծ մասն յատկացուցած էր ընթերցանութեան։ Բայց իր վարած այս կեանքը պատճառ մ'ունէր։ Երիտասարդութեանը ճամբորդած ատեն գեղեցիկ աղջիկ մը տեսած էր։ Տուն դառնալով նամակ մը գրեց անոր՝ սրտին զգացումներն արտայայտող։ Նամակն անպատասխանի մնաց, ու երիտասարդն ա՛լ մնաս բարով ըսաւ արտաքին աշխարհի իրերուն։ Մահէն վերջ, ժառանգորդներն սկսան գիրքերը պրպտել. կ'ըլլան մարդիկ որ երբեմն ատոնց էջերուն մէջ պանքանօթներ կ'պահեն։ Բայց ի՛նչ մեծ եղաւ իրենց զարմանքը, երբ հին գիրքի մը բացուած էջերուն մէջ գտան ճիչդ այն նամակը, զոր երիտասարդը գրած էր իր սիրոյն առարկայ աղջկան. բան մը որ մինակ մոռցեր էր նամակատուն յանձնել։

ԼԻՑԻ ՄԷԿ ԽԱՂԸ.—Օր մը համբաւաւոր երգահանք Լից և Ռուպինի ֆրանսական քաղաք մը գացած էին նուագահանդէս մը տալու. բայց ի՛նչ մեծ եղաւ իրենց յուսախաբութիւնը, երբ բեմ գալով տեսան թէ հազիւ 50—60 հոգի կար սրահին մէջ, ի՛նչ ընել, գէչ աղէկ տուին նուագահանդէսը։ Ռուպինի երգեց, Լից աքանչելի կտորներ նուագեց, բայց ճաշելիք բանն հոն էր որ ներկաներէն ո՛չ ոք մօրկ ընելու դէմք ունէր։ Այն ատեն հանդարացի հռչակաւոր ջութակահարը ժողովուրդին դառնալով ըսաւ.«Տեարք և տիկին (մէկ կին կար մինակ), կ'ուրախ թէ յոգնեցաք ա՛լ մեզի մօրկ ընելով, կ'հաճի՞ք վաղը մեզի հետ ճաչելու պատիւն ընել»։ Ներկաները զարմացան, բայց որովհետև առաջարկը լրջօրէն եղած էր, և ինտոյ նեղուելիք ալ բան չէր, ընդունեցին։ Ճաչը 1,200 ֆր.ի նստաւ Լիցի։ Մինակ թէ, երբ միւս օրն ալ ծանուցին թէ նուագահանդէս մը պիտի տան, եկող ժողովուրդին թիւն այնքան չատ էր որ երկու հարիւր հոգի չկրցան ներս առնուիլ. ամէն ոք անանկ խորհեր էր որ հացկերոյթի մը ներկայ պիտի գտնուի։ Բայց խելացի երկու արուեստագէտները, որք երկուք գըրգռելու առիթ չունէին Բ. նուագահանդէսին հասոյթէն, ո՛չ իսկ մօքերնէն անցուցին այսպիսի առաջարկ մը ընել։ Կարծուածին չափ վերացական մարդիկ չեն եղեր սա՛ հրաժիչները։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Կիւմիւչխանէի պատժական Նախագահ Ատենի նախագահ անուանուեցաւ Դըրչէհիի նոյն դատարանին նախորդ Նախագահ Ալի Րիզա պէյ։

Էսկիչէհիրի առևտրական դատարանին նախագահ անուանուեցաւ Իրաւագիտական վարժարանի չրջանաւարտ և Սուրիոյ Նախագահ Ատենի գործադիր պաշտօնեայ Շիւքրի էֆ.։

Գումիւլճինայի Նախագահ Ատենի ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ Շապին—Գարահիսարի Նախագահ Ատենի հարցաքննիչ դատաւոր Ասլը—իւլ—Դաւոր էֆ.։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ԳՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Նկատելով որ նախապէս հրատարակուած Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, կալուածներու արժէքին չափաւորման համար եղած դիմումներուն նկատառութիւնը պէտք չէ յետաձգել դիւղական կալուածատուրքերու գանձման, այլ ընդունուած դրութեան համաձայն պէտք է կատարել հարկ եղած գործողութիւններն և դիւղական կալուածատուրքերը չափաւորեալ արժէքին վրայ միայն գանձել, և միւս կողմէ նկատելով որ այս մասին պայմանաժամ մը չէ որոչուած, Պետական Խորհրդոյ Ելմտական ճիւղը Մազպաթայով մը կ'առաջարկէր պայմանաժամ մ'որոչել։ Նախարարաց Խորհուրդը սոյն Մազպաթան կարդալով, որոչեց որ ներկայ զեկուցին թուականէն սկսեալ մինչև մէկ տարի գործադրելի ըլլայ այս դրութիւնը, այսինքն կալուածներու արժէքը չափաւորել տալու համար եղած դիմումներն ի նկատ պիտի առնուին առանց դիւղական կալուածատուրքերը պահանջելու, որք բարեփոխեալ արժէքին վրայ պիտի գանձուին ապա։ Իսկ մէկ տարուան պայմանաժամուն լրանալէն ետքը, խնդրանքներն ըստ առաջնոյն ի նկատ պիտի առնուին առանց կալուածատուրքերը պահանջելու, միայն թէ անոնք կալուածին հին արժէքին վրայ պիտի գանձուին ի վերջոյ։

ՌՈՒՍԻՈՑ ՎԵՀ. ՉԱՐԻՆ Թագադրութեան տարեդարձին առթիւ, Օգոստափառ Կայսրն երէկ չնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց Ն. Կ. Վեհափառութեան, որ փոխադարձ հեռագրով մը չնորհակալութիւն յայտնեց։

—Այս առթիւ երէկ առաւօտ ռուսական դեսպանատան մատրան մէջ հանդիսաւոր պատարագ մատուցուեցաւ և գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան։ Ներկայ էին ռուս դեսպան Մ. Զինովիեվ, դեսպանատան ու հիւպատոսարանի բոլոր պաշտօնատարք, պահականաւերուն սպայք, ռուս հնախօսական կաճառին անդամները, ամենքն ալ մեծ համազգեստով, ռուս զաղթականութեան երևելիները, Ցունաց Պատրիարքին և Պուլկարաց Էկզարքին Փոխանորդները, և Թաժավլայի բարեգործական ընկերութեան անդամները։ Օսմ. պահականաւէն և օտար դեսպանատանց պահականաւերն երէկ դրօշազարդուած էին ի պատիւ այս տարեդարձին։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Օսմ. Պանքայի Ընդհ. Տնօրէն Մ. Կ. Օդուանօ և Խորհրդական Բանճիրի պէյ երէկ Բ. Դուռը տեսակցութիւն մ'ունեցան Ելմտական Նախարար Րէչատ փաչայի հետ, Նախարարաց Խորհրդոյ գումարումէն առաջ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՍԻՍԱՋԱՆՆԵՐ.—Իզմիրէ կը գրեն Սէրվէրի թէ Բանդալէան ընկերութեան չոգենաւերէն մին, Օսմ. իշխանութեանց յանձնելու համար, Իզմիր տարեր է 21 Պուլկար սասաղաններ, զորս հելլէն կառավարութիւնը ձերբակալած էր իր հողին վրայ։

ԱԶԴԱՐԱՐԱԳԻՐ.— Օտար Մամլոյ Դիւանին Տեսչութիւնն ազդարարագիր մը ուղղեց Լէվանդ Հէրալտի, պատուանչաններու վերաբերեալ սխալ լուր մը հրատարակած ըլլալուն համար։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Սոֆիայի լրագիրք Բեզեքրապորկէ առնելով կ'ծանուցանեն թէ Նոր Դանիլճը լաւագոյն տպաւորութիւն ըրած է Ռուսիոյ մայրաքաղաքին դիւանագիտական չրջանակներուն մէջ։

—Սոֆիայէ կ'գրեն թէ ռուս դիւանագիտական գործակատար Մ. Պահմէթիէվ Մայիս 24ին հացկերոյթ մը տուեր է, որուն ներկայ գտնուեր են Պուլկարիոյ վարչապետ զօրավար Բէդրով, ներքին գործոց նախարար Մ. Բէդրով, հանրօգուտ չինութեանց նախարար Մ. Բօրով, կրթական նախարար Տոքթ. Շիչմանով, Անգլիական, Ֆրանսական և Սերպիական հիւպատոսները, և աւստրիական հիւպատոսարանի գործակատարը։

—Սոֆիայի պաչտօնաթերթն հրատարակած է 1900 Դեկտ. 31ին կատարուած ընդհ. մարդահամարին արդիւնքը։ Իչխանապետութեան բնակիչներուն թիւն է 3,744,283 հոգի, որոց 1,909,567ն այր և 1,834,716ը կին։ Քաղաքաբնակ ժողովրդեան թիւն է 742,435 և գիւղաբնակ ժողովրդեանը՝ 3,001,848։

—Ֆիլիպէի կառավարիչ Մ. Նէստոր Մարքով պաշտօնանկ եղեր է։ Իրեն պիտի յաջորդէ Ռուսճուքի կառավարիչ Մ. Մանդով։

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ՄԱՐԴԱՍԷՐ ՄԸ, Մէնչաուի փաչա, հետևեալ նուիրատուութիւններն ըրած է. 200 եգիպտական ոսկի տարեկան հասոյթ՝ Սիտի—Իպրահիմ մզկիթին Իւլէմաներուն, 200 ոսկի տարեկան հասոյթ Տանիէդի Իւլէմաներուն, տարեկան 500ական ոսկի փաչային չորս մզկիթներուն, տարեկան 1000 ոսկի՝ լոկ Ս. Գիրք ուսուցանող կրօնաւորներուն, տարեկան 2000 ոսկի այն հիւանդանոցին զոր փաչան պիտի կառուցանէ Թանթահի մէջ, տարեկան 200 ոսկի կոյր ծերերուն և Սիտի—էլ—Պատաուի կարդացողներուն տարեկան 2900 ոսկի Թանթահի մէջ և այլուր փաչային կառուցանել տուած երկսեռ վարժարաններուն, տարեկան 1000 ոսկի Օսմ. Տէրութեան զինուորներուն աղքատ ժառանգորդներուն համար, տարեկան 2000 ոսկի նուիրատու փաչային Թանթահի մէջ ունեցած մզկիթին, ապաստանարանին և գերեզմանոցին համար։ 4000 ոսկի ալ աղքատներուն պիտի բաչխուի փաչային մահէն ետքը։

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ Սինոդին Գչ. ի նստին մէջ, Պատրիարքը տեղեկութիւններ տուաւ այն այցելութեան վրայ, զոր տուած էր ի Կայս. Պալատ, յոյն հաւատարիմ ժողովուրդին անուամբ երախտագիտութիւն յայտնելու Կայսերական չնորհներուն համար, և այս առթիւ արժանացած էր Կայսերական մեծարանաց։ Սինոդին անդամք այս առթիւ բարեմաղթութիւններ ըրին Կայսերական արևչատութեան համար։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Պրուսայէ Մայիս 13 թուով կ'հեռագրուի թէ նոյն առտուն Պրուսայի, Բազարքէօյի, Բիրմազիի և Մուտանեայի մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուած են, բայց ո և է վնաս չէ պատահած։

—Մալազկերտի մէջ Մայիս 11ին երկրաշարժի երկու թեթև ցնցումներ ևս զգացուեր են։

—Խարբերդի մէջ հաւաքուած 40 ոսկին անմիջապէս Մալազկերտ ղրկուեր է։

—Պիթլիզի կուսակալը Մալազկերտ կը գտնուի, արկածելոց պէտքերն անձամբ հոգալու համար։

—Կէյվէի մէջ կիր. իրիկուն երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեր է և քանի մը տուներու պատերը ճեղքուեր են։ Բչ. իրիկուն նոր ցնցում մը ուրիչ քանի մը վնասներ պատճառեր է։

—Կէյվէի Օրթադեղէն կ'հեռագրուի թէ հոն ևս երկրաշարժի բուռն ցնցումներ զգացուեր են, և ժողովուրդը խուճապի մատնուեր է, բայց բարեբախտաբար ո և է վնաս չէ պատահած։

—Մայիս 13ին Աֆիոն—Գարահիսարի և Էսկի—Շէհիրի մէջ ևս երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԷ Մայիս 13 թուով կ'հեռագրուի թէ կուսակալութիւնը պատուէր ու յորդոր կարդացեր է վաճառականներուն, որպէս զի արմտիք և ալիւր ղրկեն Պոլիս։

ԵԱԳԱՃԸԳ.— Զերմարկու մը ձեռնհաս պաշտօնարանէն 25 տարուան մենաշնորհ խնդրած է Գարթալի և Եագաճըգի միջև առ այժմ երկու հանրակառք (օմնիպիւս) բանեցնելու, ի հարկին անոնց թիւն աւելցնելու պայմանաւ։

ԱԹԷՆՔԷ կ'գրեն թէ Թուրքեւհէլլէն առևտրական դաչնագրին վաւերացեալ օրինակներուն փոխանակումէն վերջը, որ ի մօտոյ տեղի պիտի ունենայ, Եորկիոս Թագաւոր հրամանագրով մը պիտի որոշէ գործադրման թուականը։

ՀԵԼԼԷՆ դեսպան Մ. Կրիբարիս երէկ այցելեց Բերայի Զաբբիոն և Զօղրաֆիօն վարժարանները։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան խորհրդական Մ. Պաբստ երէկ Ֆրանսա ուղևորեցաւ։

ՄԵՑՏԱՆՃԻՔ ՓՈՂՈՑԻ ՀՐԴԵՀԸ.— Ոստիկանութիւնն ստուգեր է որ Բ. Դրան պողոտային յարակից Էսկի Զապթիէի մօտ տեղի ունեցած հրդեհը ծագում առած էր ատաղձագործ Համբարձում աղայի խանութէն, ուր չատ մը փայտի տաշեղ կար, պառկող աշկերտը խմելու սովոր էր, քովը կայծ լամպար ունէր, և կ'ծխէր: Այսքան վտանգալի հանգամանքներ մէկ տեղ գալով, և այն ալ փայտաշէն կրպակի մը մէջ որոյ քովը նոյն տեսակ կրպակներ կային, զարմանալի չէ որ կրակն այնքան աղէտալի եղաւ բանուկ տեղ մը, ուր ամէն կողմէ վայրկենաբար օգնութիւնք փութացին: Քաղաքապետութիւնը գովելի կանոն մ'ունի որ գլխաւոր այրերի նրբութիւն հոն բնակութեանց յատուկ տեղեր չի ձգեր: Օրինակի համար, մեծաքանակ քարիւղ չի կրնար պահուիլ թաղերու և խանութներու մէջ, ևն.: Քաղաքապետութիւնը մեծապէս իրաւունք պիտի ունենար եթէ խստութեամբ արգիլէր ատաղձագործի գործատուններն հասարակ փայտաշէն խանութներու մէջ: Այս տեսակ գործատուններ պէտք է հաստատուն քարուկիրներու մէջ ըլլան, կամ առանձին տեղեր, և մէջի մարդիկն ալ պարտաւոր ըլլան ամէն գիշեր թափելու փայտի տաշեղներն և ուրիշ զգուշութիւններ ընելու, մինչև իրենց ապրանքն ապահովագրելէն առաջ, բանի մը հոգ չըն տանիր այլ ևս: Թաղերու մէջ ալ ուր փայտաշէն տուներ կան, թոյլ տալու չէ ատաղձագործի խանութներու հաստատման: Սկզբամբ այս կէտերուն կ'նայուի արդէն, և կ'մնայ աւելի ևս խստանալ՝ նախնական զգուշութիւններն անթերի գործադրել տալու համար:

ՃԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ սպառազինութեանց սահմանուած տրոց բաժինը պէտք է ըստ օրինի կանխիկ գանձուի և երբեք անվճար չմնայ: Նոյնպէս պէտք չէ որ գանձուած գումարներն ուրիշ նպատակի գործածուին, այլ ուղղակի Ճինուորական սպառազինութեանց Վարչութեան զրկուին, սակայն հակառակ կրկնակի ազդարարութեանց, դարձեալ կարգ մը անկանոնութիւններ տեղի կ'ունենան: Պետական Խորհուրդն իրաց այս վիճակին դարման տանելու համար, որոշեց այսուհետև խստիւ պատասխանատու համարել այն բոլոր ելմտական պաշտօնատարները, որք զինուորական սպառազինութեանց բաժինն ուրիշ նպատակի կ'գործածեն, կամ պատճառ կ'ըլլան անվճար մնալուն: Այս որոշման համաձայն, եթէ երբեք ելմտական պաշտօնեաներն իրենց պաշտօնէն հրաժարին, Իտարէի ժողովները նախ պիտի քննեն անոնց անպարտութեան (Բէրաէթի զիմմէթ) մազպաթաները, և եթէ հաստատուի որ զինուորական սպառազինութեան տուրքէն դրամ իւրացուցած, կամ ուրիշ նպատակի գործածած են, այլ ևս ուրիշ պաշտօնի պիտի չկոչուին:

ՃԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ քննիչ յանձնաժողովին Բ. նախագահ և Կայսերական աւագ Թիկնապահ Էսհէմ փաշա, իր հետևորդներուն հետ, երէկ Զէյթին—Պուռնի Կայսերական գործարանն երթալով, անոր ամէն մասերն աչքէ անցուց:

ՏԱՐՈՒԱՐԻ նաւահանգիստն հեղեղներուն բերած աւազներէն եւ խիճերէն լեցուած ըլլալով, նաւերը դժուարութիւն կը կրեն ցամաքին մերձենալու համար: Ջեւանհաս պաշտօնատունը Բ. Դունէն արտօնութիւն խնդրեց նոյն նաւահանգիստը խարանկչնելու եւ մաքրելու:

ՓԱԽՉՈՂ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐԸ.— Վերաքննիչ Ատեան Ընդհ. Դատախազութիւնը կ'ծանուցանէ թէ Եգեանդաստ Ատեանն իր բացակայութեան դատած է Համարակալութեան Դիւանի արձանագրիչ—քարտուղար Ալի Հաֆըզն, որ ամբաստանուած էր թէ առանց արտօնութեան իր պաշտօնատեղին լքանելով՝ օտար երկիր փախած է: Դատարանը Ճինուորական Պատժական օրէնքին 132րդ. յօդուածին համաձայն 6 ամիս բանտարկութեան, պաշտօնանկութեան, քաղաքային իրաւունքներէ զրկման դատապարտած է զայն և իր ստացուածքին ալ արգելքի տակ առնել տուած է:

ՍՊԱՐԱԶԵՏՈՒԹԻՒՆՆ հրաման զրկեց Էնկիւրիի կուսակալութեան, որպէս զի նոյն նահանգին մէջ 300 ձի եւս գնուին Օսմ. բանակին համար:

ՆՈՐ ԴՊՐՈՑՆԵՐ.— Տիւրպոյի, Բիւրչէրինի եւ Շքոտրայի մէջ մէկմէկ Րիւշտիէ վարժարան և պէտք եղածին չափ ալ նախնական դպրոցներ պիտի հաստատուին Կայսերական հրամանաւ:

ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՑԵՐԸ.— Քաղաքապետութիւնը Պոլսոյ մէջ եփուած հացերուն տեսակը բարւոքելու խնդրոյն վրայ մատուցուած ծրագիր մը նկատողութեան առած է:

ԲԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ խստիւ պատուիրեց Թաղապետական տեսուչներուն, յարատեւ քննել Պոլսոյ մէջ եւ շրջակայները ծախուած կաթերն և թարմ պանիրները, եւ հանրային առողջութեան վնասակար դատուածներուն վաճառումն արգիլել:

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Սիւէզէ կը գրեն թէ 18 տարեկան Թուրք օրիորդ մը, որ Մահմուտէի Վարչութեան պաշտօնեաներէն մէկուն աղջիկն է, անձնասպան եղեր է հետևեալ պարագաներուն մէջ: Իր մօր հետ բուռն կռիւ մ'ունենալէ ետքը, քարիւղ սրսկեր է իր հագուստներուն վրայ և ապա բռնկցուցեր է: Մայրն օգնութեան վազեր է իր յուսահատ աղջկան աղաղակներուն վրայ, բայց այս վերջինը չուզելով ազատուիլ, 7 մէտր բարձրութենէ մը ինքզինք փողոց նետեր է պատուհանէն: Դժբախտ աղջիկն հիւանդանոց փոխադրուելով, հոն անհնարին տառապանքներու մէջ մեռեր է: Այս յուսահատական գործին շարժառիթն է սիրային յուսախաբութիւն մը, ըստ որում անձնասպան օրիորդն երիտասարդ եգիպտացի մը կ'սիրէր, և մայրը կ'հակառակէր անոնց ամուսնութեան:

ՈՂՋ ՈՂՋ ԱՅՐԱԾ.—Պօյապատի Շաւոիլի գիւղին մէջ, ախոռ մը գիշերանց այրեր է, բռնկելով, ամբողջ տունը կրակ առեր և 6 հոգի ողջ ողջ հրոյ ճարակ եղեր են: Այրեր են նաև 5 կով, 60 ոչխար, 2 գոմէշ և 1 ձի:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ դէմ դրուած քարանդինայն պատճառաւ, Սուրիոյ—Պարամանիոյ գիծը բանող աւստրիական Լոյտի շոգենաւը Յունիս 5ին պիտի մեկնի, և ոչ թէ 3ին:

ՍՎԱՋԻ իտալական հիւպատոս անուանուեցաւ Մ. Կիտո Մազա:

Քրոնիկ Եկեղեցւոյ

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ իրիկուն համբաւաւոր Թափորով Պատրիարքարանէն Ազգ. Հիւանդանոց գնաց: Իրեն հետ էին Տ. Տ. Գնէլ Վ., Մկրտիչ Վ. Աղաւնունի, Վահրիճ Վ., Տաճատ Վ., Տիրայր Վ. և Հիւանդանոցի ընդհ. քարտուղար և հաշուակալ Մագսուտ էֆ.: Կառքին առջևէն կ'երթար Եղբայր Վրդ. Պատրիարքական ասա ի ձեռին, և Պատրիարքարանի քանի մը բարապաններ ձիով կ'հետևէին երեք կառքերուն: Ս. Պատրիարքն ընդունուեցաւ Հիւանդանոցի երկու Տնօրէններուն, ամբողջ պաշտօնէութեան և որբերուն ու որբուհիներուն կողմէ, որք երգերով դիմաւորեցին զինք: Պահ մը հանգստանալէ ետքը, երեկոյեան ժամերգութիւնը կատարեց:

Այս առաւօտ, ուխտաւորութիւնն ընդհանուր է Հիւանդանոցին մէջը, և գիւմացի պարտէզին մէջ, թէև գիշերը բաւական անձրևած ըլլալով, և այս առաւօտ ալ օդը փակ, բազմութիւնն ուրիշ տարիներու չափ մեծ չէ այժմ: Այնու հանդերձ, չատեր կուգան հոգէն, միջօրէի ճաշերնին խոտերուն վրայ ընելու, կամ իրիկուան դէմ կ'այցելեն վաղեմի համդիսավայրը:

Փոքրիկ մասուռը նեղ կուգար անոնց որք եկած էին իրենց տարեկան ուխտը կատարելու: Դասին մէջ էին՝ Տ. Գրիգորիս Արք., Տ. Հմայեակ Սրբազան, Տ. Բարթողիմէոս և Տ. Աղան վարդապետք, Տ. Մկրտ. Ա. քհյ., Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան, Տիգրան էֆ. Մանուկեան, Դր. էֆ. Էվրէնեան, Տքք. Նազարեան պէյ, Գառնիկ էֆ. Կիւլպէնկեան, երկու լատին քահանաներ, ևն: Ս. Պատրիարք Հայրը պատարագեց, իր չուրջն ունենալով վերոյիշեալ վարդապետները: Մայր Եկեղեցւոյ Դպրաց դասը կ'երգէր:

Ս. Պատրիարքը քարոզեց՝ բնաբան առնելով Պօղոս Առաքելոյն խօսքը. «Երանելի է մանաւանդ տալն քան առնուլն»: Վերլուծեց գթութեան ու պլաստիրութեան զգացումը: Բնինեց այն չարժառիթն որով մարդ գոհունակութիւն կ'զգայ ողորմութիւն մ'ընելուն, բարիք մը գործելուն առթիւ: Սակայն ամենահին ժամանակներէն ի վեր գիտուած է մարդուն վրայ, ուստի և եսասիրութեան չափ հին ունի մարդուն բնաւորութեան մէջ: Տէրունական խօսքը՝ «Զօրութիւն կամիմ և ոչ զոհս»՝ նոյն զգացումը կ'չեշտէ: Տալն հաճոյք կ'պատճառէ նաև երբ նպաստաւորուողն հասարակութիւն մ'է և ո՛չ լոկ կարօտ անհատ մը: Հանրութեան պէտքերուն նպաստելու բաղձանքն է որ ծնած և յառաջացուցած է ամենամեծ մարդասիրական հիմնարկութիւնները: Հայերը Ս. Գր. Լուսաւորչի օրերէն ի վեր հիմնած են բարեգործական յարկեր, և յիշատակելի կ'մնան Մեծն Ներսէսի բացած ուրկանոցները, հիւանդանոցները, վանատուները, պատսպարանները, Սահակ Պարթև Հայրապետի կանոնադրած հիմնարկութիւնները, եւ այլն, եւ այլն: Մարդասիրական ամենամեծ Հաստատութիւնը զոր հիմնած է մեր Ազգը՝ այս Ազգ. Հիւանդանոցն է իր զանազան ճիւղերով, որ նախ համեստ ծագում մ առաւ ի Բերա Ս. Յարութիւն մատուռին քովը՝ հաճարակի առթիւ, յետոյ ի Նարլը Գաբու եկեղեցւոյն քովը, բայց անբաւական գալուն համար, Պէզճեան Ամիրայի նախաձեռնութեամբ և նպաստով, Եալըգուլէէն դուրս այստեղ չինուեցաւ ընդարձակ և օդասուն տեղ: Պէզճեան ինք բարերարութեան չունեցաւ իր մեծ ձեռնարկութեան բացումը տեսնելու, բայց իր անունը միշտ օրհնութեամբ պիտի յիշուի: Զմոռնանք սակայն որ ժողովուրդն իր ամէն օրուան նուէրներովը մեծագոյն սատար մը կ'հանդիսանայ բարեգործութեան, զի տարեկան 15 հազար լիրայի ծախսին մէկ մեծ մասը կը հայթայթուի ժողովրդային նուէրներով:

Ս. Պատրիարքն օրհնեց յիշատակն Հիւանդանոցի բարերարներուն, Պէզճեան Ամիրայի, Պալեանց և Տատեանց, և անցնելով նորագոյն բարերարներուն, գովեստիւ յիշեց Յակոբեանները, Կիւլպէնկեանները, Կիւմիւշկէրտանները, Հիւանդանոցի այս նոր շէնքին յառաջ բերելուն համար: Բայց ամէն բարերարներէ վեր ի վեր, ներբողից Վեհ. Կայսեր առատաձեռնութիւնը, որ Իր մեծանուն Հօր սկսած բարեգործութիւնն ընդարձակելով և ամբողջացնելով, հացի և սեր կարեւոր պարէններն ապահովեց և առատացուց, և այսքան մեծ Հաստատութեան մը մատակարարութիւնը կարելի ըրաւ:

Պատարագէն ետքն հոգեհանգիստ կատարուեցաւ Հիւանդանոցի բարերարներուն և ատաղձողներուն հոգիներուն համար: Ն. Ամենապատուութիւն Թափորով գնաց Կիւլպէնկեանց դամբարանին վրայ, ուր չատ սրտաշարժ երգեցողութեամբ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ Հիւանդանոցին համար իր ըրած բարիքներովն հանրածանօթ այս գերդաստանին ննջեցեալներուն ի յիշատակ: Ներկաներէն չատեր փղձկեցան:

Ապա, Ս. Պատրիարքն այցեց Հիւանդանոցի զանազան յարկերուն երկար չրջանը, եւ խաչահանգիստ ըրաւ ամէնուն մէջ զատ զատ:

Հիւանդարանին ներքին դրան առջև, իր խօսքն ուղղելով խուռն բազմութեան, անգամ մը եւս պերճախօս չիշտերով յիշատակեց Վեհ. Կայսեր մեծ գութն ու առատաձեռնութիւնն այս Հաստատութեան համար, և աղօթեց վասն արեւշատութեան Ն. Կ. Վեհափառութեան: Ժողովուրդն Ամէններով պատասխանեց:

Սեղանին և Ս. Յակոբայ Որբանոցին յիշատակութիւնը՝ վաղուան թուով:

Ատանայի կուսակալ Վահէ. Պաշի փաշա վերջերս Զէյթուն այցելելով, տեղւոյն առաջն. տեղապահ Տ. Կարապետ Ա. քահանան եւ երեւելիները սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրեր են իրեն, և կուսակալն այցելելով տեղւոյն վարժարանը, իր մասին եղած ընդունելութեան համար գոհունակութիւն յայտներ է:

—Սամսոնի առաջնորդ Տ. Յակոբ Աչոտ Ծ. վրդ., տեղւոյն Նորընտիր առաջն. փոխանորդ Տ. Եղիշէ քահանայ Ամասունիի բարւոք պաշտօնավարութիւնը չեշտելով, խնդրեր է որ ծաղկեայ փիլոն կրելու արտօնութիւն տրուի յիշեալ քահանային:

—Պօլկարաց Էկզարքարանի Ա. գործակատարը՝ Նաչէֆ էֆ.՝ երէկ առաւօտ Ս. Պատրիարքին բնակարանն երթալով, իր որդիութիւնն հարցուց, և յանուն Տ. Եօսէֆի խնդակցութիւն յայտնեց անցեալ երկուշաբթի օրուան կառքի արկածէն անվնաս ազատելուն համար:

—Հաչակաւոր որովայնախօս Գուրզան Յովսէփ երէկ առաւօտ մեռաւ, չորս ամսուան հիւանդութենէ մը վերջ:

—Թեմական գործեր ի Տրապիզոն.—Հետևեալը մեզ կ'գրեն Տրապիզոնէ Մյս. 8 թուով.—«Անցեալ տարի Գաւառ. Ժողովոյ ամբողջութիւնը լրացած ըլլալով կ'կարծուէր թէ յետ այսորիկ Առաջնորդարանի գործերն իրենց կանոնաւոր ընթացքը պիտի առնեն. Ճշմարիտ խաղաղութիւն մը ըրած կ'ըլլանք, եթէ ըսենք թէ կատարեալ յուսախաբութեան մը մատնուած է Տրապիզոնցին: Քաղ. Ժողովն անգամ մ'ևս կ'հաստատէ ատենէ մը ի վեր չրջող այն խրատացի զրոյցները թէ Վարչ. Ժողովոյ անդամք կամքէ և կրավէ հետի կ'գանուին, ինչ որ արդէն իրենց պաշտօնավարութեան մէջ ցուցուցին: Ինչպէս ամէն տեղ, հոս ալ նոր չրջանի համար վարժարանաց պետաճէի որոշման և վաւերացման եղանակին է, բայց մէկուն մտքէն չանցնիր Գաւառ. Ժողով կազմելով վերջ տալ այդ ամենակարևոր խնդրոյն, աւելի զարմանալին. կ'լսենք թէ Առաջնորդը միտքը դրած է եղեր Հոգաբարձուներն կազմել այդ Ժողովը, անշուշտ Ժողովոյն մօրուքին խնդալու համար, զի մինչև այդ ամիս վարժարանները երկու ամսէ ի վեր բացուած ըլլալով, պէտաճէն անշուշտ որոշուած և անխրեսուրաղէս վաւերացուած պիտի ըլլայ, ալ ի՛նչ հարկ յօգնութեան: Երկու տարի առաջ երկու կուսակցութեանց բաղկացեալ ժողովուրդ մը այս օր տասն կուսակցութեան հասած է, տեսէք ո՛րքան յաջողութիւն կարճ ժամանակի մը մէջ, ամէն չրջանայիւ և բանվորուն մարդոց գործ չէ: Տրապիզոնի Հայ համայնքն եւրոպական նորաձեւութենէ որքան որ զրկուած է, գոնէ իրեն միւթէարութիւն կրնայ համարել քննական խնդրոց պէտպէսութեան և նորաձեւութեան ճիւղին մէջ բաւական յառաջիմած դէր մ'ունենալը, սարւոյն մէջ երկու երեք Ուսումն. Խորհուրդ, կամ Տնտեսական և կամ Աղքատախնամ տեսնուեցաւ. յաջորդաբար մէկ մէկու ետեւէ խնդիրներ են որ կ'յուզուին, անշուշտ այս ալ իր օգտակարութիւնէն զուրկ չէ, բաւական թուով անփորձ մարդիկ հանրային գործերու վրայ գաղափար մը կազմելով պիտի գայ օր մը որ բոլոր մարդիկ, իբրև Խօջա, պիտի ըլլան արհեստին մարդը, այն ատեն կամ բնաւ այդ ժողովներուն պէտք չպիտի տեսնուի և կամ ամենքը մէկ պիտի անդամակցին: Այս առթիւ չմոռնանք յայտնել մեր չնորհակալութիւնն հանրային գործոց վարիչ մարմինոյ որ գիտակ իր կոչման, կարողացաւ Տրապիզոնցի անփորձները գործին մարդն ընելով դուրսէն համայնք նորեկներն ալ նոյն բախտին արժանացնել կ'ձգնի, չհաւատացողն անգամ մը թող փորձէ քաղաք գալ, նաւահանգիստը ոտք չի դրած պիտի հարցուի իրեն. Ուսումն. Խորհրդոյ անդամ կ'ըլլա՞ս և կամ Տնտեսականին ևն.ի: Ըստ ի՞ս ապացոյց նախորդ Ուսումն. Խորհրդոյ անժամանակ դադարումը. կարծեմ տեղն է որ ըսեմ թէ կ'բաղկանար 2½ անդամէ, նորընտրելի անփորձ մը չգտնուելով սպառուեցաւ, մինչև մէկու մը հասնիլը (նորեկ Տէր Շիրայ քահանան), ու բախտը բերաւ որ սնդամցու մ'ալ Բաբերդէն նոր հասած էր, ասոնք նախորդէ մնացած 1½ի վրայ բարդելով գումարը հասաւ 3½ի, ասոնց ալ մաղթենք կար և կարողութիւն և վերջին տարւոյս մէջ հասած քանի մ'ակնյայտնի անյարմարութեամբ և թերութեամբ օժտեալ պաշտօնեաներն հեռացնելու քաջութիւն, ապա թէ ոչ նոր չրջանը դեռ չթեւակոխած առանց գուշակութեան պէտքն զգալու այժմէն պիտի նուիրեմ մեծկակ վա՛յ մը վարժարանաց գլխին: Անցեալներս Բէ—Կէմէ նախակրթի ակնարկած Բէ—Մ—ՄԱ բառն արդեօք այս խնդիրներու հետ կապ ունի՞. որքան որ Նորաշէն եկեղեցւոյ յանձնաժողովի վրայ ծանրացած էր և մենք մոռցանք վերինններու չարքին մէջ դասել, յարգելի նամակագիրն ո՛վ որ է թող հաճի այդ բառն ետ առնել, ապա թէ ոչ պիտի ըսեմ թէ գործածած բառին նշանակութիւնը չի գիտեր, ինչպէս չգիտնալով չէ վախցած 13 ամիսներէ ի վեր ընտրուած և վաւերացուած Առաջնորդ մը իբրև Պատր. Փոխանորդ մեզ կոչել տալ: Ձնք կարծեր որ Թղթակցին գործն ըլլայ այդ խուզոր սուտերը Տրապիզոնցիէն կլլեցնելու փորձը եթէ առաջնոյն մէջ այնպէս ըմբռնած կամ հաշւատուցած ըլլայ գոնէ վերջինին քաջ տեղեակ պիտի ըլլար. քանի որ Առաջնորդական ընտրութեան գործին մէջ խուզոր բաժին մ'ալ իրեն համուած է»:

Ց. Սթամպօլեան 216 ղրչ., Բարսեղ Ի. Սթամպօլեան 120, Գ. Մարգարեան եւ Ն. Գաբրիէլեան 108, Կ. Տէր Յակոբեան և Կ. Մեծատուրեան 100, Յակոբ Այճեան 100, Սարգիս Թաչճեան 60, Մեսիա Իսպիրեան 60, Վարդան Պարտիզպանեան 54, Գէորգ Պօհճալեան և Յարութիւն Դոլօլեան 40, Էպէեան եղբարք 40, Օգսէն Յ. Բիւրքճեան 40, Աստուածատուր Բ. Էքմէքճեան 40, Մ. Լութֆեան և Տ. Մեսիսեան 30, Կարապետ Սէֆէրեան 27, Թէրզիպաշեան և Տէր Պօղոսեան 27, 20ական՝ Բարսեղ Գալբաքճեան, Գ. Դերձակեան, Յ. Պ. Սոլինճեան, Յարութիւն Թըրնաքեան, Սարիմ Աւագեան, Յակոբ Դոճապըրգեան, Յակոբ Սարգիսեան, Գաբրիէլ Շամլեան, Ի. Ա. Թէրլէմէզեան, Աւաքել Ալումեան, Յովհաննէս Միսլեան, Գալուստ Յ. Նախիրքեան, Կարապետ Տօտաքեան, Սեդրաք Մարտիրոսեան, Արմենակ Թաչճեան, Գաբրիէլ Համբարձումեան, ՈՄ 10: Գումար 13,116.50 ղրչ.: Ապրիլ ամսոյ մէջ սիկառի թուղթի հասոյթն եղած է 1750 ղչ.: Տքք. Տաղաւարեան և Կարապետ Սէֆէրեան էֆք. 1 հատ գորգ, Բարսեղ էֆ. Մանուկեան ըստ սովորութեան ի յիշատակ իր հանգուցեալ ամուսնոյն Տիկին Աննիկի, Ս. Ջառկի առթիւ 40 քաչ չէօրէկ. Սքօթ և Պօուն Ընկ. ի Լոնտոն 75 չիչ Էմիւլսիոն սքօթ. Աստուածատուր էֆ. Մանասեան 142 քաչ սոխ. Օր. Աղաւնի Գորեան աղջկանց որբանոցին համար 145 հատ նարինջ. բարեւէր օրիորդ մը իր ձեռագործն ըլլալով 12 զոյգ գուլպա. Համբարձում էֆ. Մ. Պօյաճեան ի Թիրէպոլի 1 պարկ՝ 79½ քաչ լուբիա, Գառնիկ էֆ. Ղուրուչճեան 300 հատ հաւկիթ. Կարապետ էֆ. Ղուրուչճեան 300 հատ հաւկիթ. բարեւէր ոմն 1 հորթ. Վրդանէս էֆ. Մաքասճի 5 հատ գլըձակի մկրատ, բարեւէր ոմն 100 հատ հաւկիթ և 4 հատ կտրուած հաւ. Օր. Նոյեմի և եղբայրը Վրդանէս Լ. Գարամաճեան 200 փաքէթ 20նոց ծխախոտ եւ 200 հատ սիկառի թուղթ. Բարսեղ էֆ. Եւազպաչեան 1 տոպ. ծաղկաջուր մոմ (1 քաչ). բարեւէր ոմն 1 հատ 5նոց բուլկէտ ոսկի. բարեւէր ոմն 8 հատ սպարմաչէթ մոմ և 200 դրամ ձէթ. բարեւէր ոմն 2 քաչ ձէթ. Գրիգոր աղա Փափազեան ի Մաքրիգիւղ 5 կաւք սափոլէ:

Հոգաբարձութիւնս չնորհակալութիւն կ'յայտնէ հետեւեալ ազնիւ արհեստաւորաց, որք իրենց բարի սովորութեան համաձայն Ապրիլ ամսոյ մէջ ևս Հիւանդանոցս այցելելով անձնուիրաբար ածիլած են պառաւպարներւ: Պալի—փաչայէն՝ Արմենակ աղա, Գումգաբուէն՝ Աղաձան աղա և Փիլիպպոս աղա, Սամաթիայէն՝ Համբար աղա Յարութիւնեան և Համբար աղա Հալէպլեան: (Ակ. Հոգաբարձութիւն.)

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԲՈՒԱԴԻԿ Մայիս 27.— Մ. Մարսէլ Բրէօ մեռաւ իր վէրքերէն:

ՊԷԼԿՐԱՏ.— Սքուպչինայի ընտրութիւնք Յունիս 1ին տեղի պիտի ունենան: Ընտրելի 130 երեսփոխաններէն 106ը կառավարական են ամէն կուսակցութիւններէ, և ռ և է մրցակից չունին: Մնացեալ 24ը ընդդիմադիր ընտրելիներ են: Ռուսոյ կառավարութիւնը ստուար մեծամասնութիւն մը ապահոված է իրեն: Լրագրաց խօսքին նայելով, նոր Սքուպչինան Պելկրատի մէջ պիտի գումարուի Յունիսի վերջերը:

ԱՆՎԵՐՍ.— Անգլիական Հրատըրբֆիլտ շոգենաւը, որ Կրիմեայի կ'երթար, ընդհարում մ'ունեցաւ նորվեկիան Իւէտօ շոգենաւին հետ որ Ռոթէրտամէ կուգար: Անգլիական շոգենաւը բոլորովին ընկղմեցաւ: Նաւաստներն ազատուեցան, բայց 22 ուղեւորները, ամենքն ալ աւստրիացի և իտալացի գաղթողներ, խեղդուեցան:

ԼՈՆՏՈՆ.— Երեսփ. Ժողովին մէջ Հնդկաստանի նախարար Լորտ Համիլթըն յայտարարեց թէ Յնվ. 1էն մինչև Մայիս 21, Բէնճապի մէջ (Հնդկաստան) ժանտախտէ 141,789 մահեր պատահած են:

ԲԵԴԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Օտար լրագրաց ոմանց հրատարակութեանց հակառակ, Պաշտօնաթերթը կ'հերքէ նամակի մը գոյութիւնը, զոր իբր թէ Ներքին գործոց նախարարն ուղղեր է Պեսարապիոյ կուսակալին, անոր ուչադրութիւնն հրաւիրելով Պեսարապիոյ մէջ Հրէից դէմ պատրաստուող դէպքերուն վրայ և հրաւիրելով զայն՝ չատ խիստ միջոցներ չգործածել, և ի հարկին անկարգութիւնները բառնալ յորդորներով, բայց ոչ թէ զինու զօրութեամբ: Պաշտօնաթերթը կ'հաստատէ թէ Պեսարապիոյ մէջ պատահական անկարգութեանց ի սկզբ, պաշտպանութիւններ կատարելու համար ո եւ է պաշտօնական շրջաբերական չէ եղած:

ՆԱՑԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ԲԱՐԻԶ, Մայիս 27.— Երեսփ. Ժողովն այսօր քննեց ծերերու օգնութեան օրէնքը:

ՊԵՐԼԻՆ.— Պաւիերայի գեսպանն այսօր տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Վարչապետ Կոմս Պիւլովի հետ: Հաստատեց Պաւիերայի հաւատարմութիւնը:

ՊՈՒԲՐԷՇ.— Աղատականք ստուար մեծամասնութիւն չահեցան համեմատական ընտրութեանց մէջ, որք տեղի ունեցան Գաւառային Խորհուրդներու անդամ ընտրելու համար:

ՀՌՈՄ.— Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւոր հրաման ըրաւ գաղտնի պահել Լամպարտիոյ մեծ առագաստանաւերուն յառաջացումը, որպէս զի կարելի ըլլայ լաւագոյնս գնահատել զօրավարներուն ռազմագիտական կարողութիւնը:

ՄԱՏՐԻՏ.— Մադրիդի Մաւրէն յայտ կ'գովէ Գերմանիոյ բարեկամական ընթացքը Սպանիա Մէրիկեան պատերազմի միջոցին, և մասնաւորապէս Բավիէրէի առջև Բրուսիոյ Հայրիկ իշխանին աղնիւ ընթացքը:

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիոյ—Հունգարիոյ մինիստրական կոյութիւնն զգալապէս կը բարւոքի: Հանքածուխի գործէն զատ, միւս բոլոր ճարտարարուեստները լաւ վիճակի մէջ են:

ՎԻԵՆՆԱ.— Հակաաւստրիական արտայայտութիւնք կ'չարունակեն Բասսա և Ուտինէ քաղաքներուն մէջ: Վերոնէի գաւառային ժողովին նախագահ Սինեօր Տօրիկո եռ դրկեց Աւստրիոյ կողմէ իրեն տրուած երկու պատուանշանները: Բոլոր այս արարքներուն չարժառիթն է բողոքել Իտալիոյ մասնակցութեան դէմ Եռրեակ Զինակցութեան:

ՀՌՈՄ.— Բաքէթօուէ խորհուրդ կուտայ Իտալեան կառավարութեան՝ փոխել իր ընթացքն Աւստրիոյ հանդէպ, որովհետեւ Աւստրիոյ հետ զինակցութիւնը սիրելի չէ Իտալացիներուն, քանի որ Ալպեան լեռներէն ասդին կան իտալեան երկիրներ որք տակաւին Աւստրիոյ ներքև են: Սէտտը եւս կ'յայտարարէ թէ Իտալիա Աւստրիոյ հետ եղբօր պէս պիտի ըլլայ երբ մէջերնին չմնայ այս իտալեան երկիրներուն խնդիրը: Իտալիոյ Կառավարութիւնը պէտք է ըսէ Աւստրիոյ թէ ոչ մէկ Իտալացի մտքէն կ'անցընէ Աւստրիոյ դէմ պատերազմիլ: Բայց նաև Աւստրիոյ հետ զինակցութիւնն ընդունելի պիտի չըլլայ, ցորչափ երկու դրացի երկիրներուն մէջ յիշեալ իտալեան գաւառներուն հարցը կայ ու կ'կենայ:

ՈՒԻՆՆԻԲԷԿ (Քանատա).— Շատ մը Տուխօպոր Ռուս աղանդաւորներ, որք այս կողմեր հաստատուած էին, բան գործ թողլով, և զգեստնին պատռտելով, ճամբայ ելան՝ անծանօթ տեղ մը երթալու: Հեծելազ ոստիկանութիւնը զանոնք կեցուց, և ապահով տեղ մը դրաւ՝ կղպանքի տակ:

ՍԱՆ ՏՕՄԻՆԻՔ.— Կատաղի կռիւէ մը ետքը, հակառակ կուսակցութիւնը փճացուց Սանդիակոյի զինուորները: Կառավարութեան պատուիրակ Զօր. Ֆրիաս մեռեալներուն մէջ է, և չատեր վիրաւորուեցան:

ՊԵՐԼԻՆ.— Բրուսիոյ և Պաւիերայի միջև յարաբերութիւնք կ'ձգտին, և Պերլինի և Միւնիխի լրագիրք կծու լեզուով կը խօսին իրարու դէմ: Վէ—րցդ—րէեր Զայդ—նկ մինչև իսկ սպառնալիք կ'ընէ թէ Պաւիերա դիմում պիտի ընէ Աւստրիոյ ընդդէմ Բրուսիոյ: Պաւիերայի վարչապետը Պերլին գնաց՝ այս ծայրայեղութեանց վերջ տալու: Պիտի համոզէ Պերլինի Կառավարութիւնն որ Պաւիերայի զինուորական ինքնօրէնութիւնն յարգուի, քանի որ Պաւիերա իր կողմէ ճչդիւ կ'յարգէ Գերման դաչնակից Պետութեանց պայմանը:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԶՈՐԵՆ.— Հրապարակն հանդարտ է: Անատօլուի և Արեւելեան երկաթուղեաց կառախումբերն երէկ ցորեն չբերին: Միայն Էնկիւրիէն 2 վակոն ալիւր հասաւ:

ԲԱՄԲԱԿԵՂԷՆ.— Գործերը չատ սահմանափակ են: Աւստրիոյ մէջ ալ կացութիւնը նոյն է: Մանչեսթրի աէրերը պարտաւորուեցան եռ առնել իրենց ապրանքները՝ թելերուն գիները չատ բարձրացած ըլլալուն համար:

ԱԼԻՒՐ.— Շբ. օրէն ի վեր հասան 86 տակառ ռուսական, և ծախուեցան 46½—47, 52—52½, և 51—52 օխան 1 ոսկիի ըստ տեսակին:

ԲԱՄԲԱԿ.— Հրապարակն հանդարտ է Լիվրբուլի մէջ: Գիները բարձր են: Անցեալ տարի Արեւելքի նաւահանգիստներէն արտածուած են. Իզմիր՝ 22,000 հակ, Նիկոմիդիայէ՝ 103,830 օխա, Կիպրոսէ՝ 3,000 հակ, և Խարբերդէ՝ 383,800 քիլօ:

ՁԷԹ.— Ժամանցին 300 տակառ և ծախուեցան անցեալ չաբթուան գիներով: Իզմիրի մէջ չաբթուան վաճառումներն հասան 800 տիկի, և ժամանումներն 1155 տիկի: 1902 տարեչրջանին մէջ, Արևելքի նաւահանգիստներէն ձէթի արտածութիւնն եղած է 24 միլիոն քիլօ Միտիլլի, 4150 թօնօ Պրուսա, 18,000 քիլօ Մոսուլ (20,000 քիլօ չաչմայի իւղի հետ) 7,200 թօնօ Եաֆա, 10,200 քիլօ Տէյէ—Աղաճ, 7630 էքթօլիտր Քալամադա, 70 զանթար Հայֆա, 27,200 քիլօ ձկան իւղ Կիպրոսին:

ԽՈԶԿԱՂԻՆ.— Իզմիրի մէջ չաբթուան վաճառումներն եղած են 13,000 զանթար, 51—78 ղրչ.ի ըստ տեսակին: Երկարատեւ երաչտութեան պատճառաւ կ'կարծուի թէ այս տարուան բերքը պակաս պիտի ըլլայ:

Այսօր Համբարձման Տօնի առթիւ Ղալաթիոյ Սակարանը գոց կ'մնայ:

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ.Ո.	33	18½
Ամենէն բարձր գին	»	33	19½
Ամենէն վար գին	»	33	13
Րումէլիի երկաթուղի	ֆր.	124	75
Ամենէն բարձր գին	»	125	—
Ամենէն վար գին	»	124	62½
Թրամուայ	»	124	—
Ամենէն բարձր գին	»	124	—
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրչ.	610	—
» պարտաթ.	ֆր.	493	—
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	»	262	—
Եգիպտ. Բրէտի Ֆոնսիէ	»	268	—
Անատօլուի Երկթ. պարտթ.	»	518	—
» » բժնթ.	Ա.Ո.	12	35
Հելլենկ.պարգեւաւոր թուղթ	ֆր.	428	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	492	—
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	—	—
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ.Օ.Ա	40	

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ.Ո.	2	—
» ութ օրուան	»	5	20
Րումէլիի Երկթղ. »	ֆր.	2	50

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրչ.	87	24
Անգլիական ոսկի	»	110	—
Բոլ Էմփէրիալ	»	90	—
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	03
Քրիմից	»	51	06
Նոր Մէթալիք	»	105	—
Րուպլ թղթադրամ	»	8	60

ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լոնտոն 3 ամիս	ղրչ.	109	—

» » » առտ. թղթ.	»	108	7/8
» չէք	»	110	—
Բարիզ 3 ամիս Պ.ք.ի թղթ.	ֆր.	23	02½
» » » առևտ. »	»	23	07½
» չէք	»	22	87½
Վիեննա չէք	քուրոն	21	80
Պերլին չէք	մարք	18	63
Օտեսա չէք	րուպլ	8	61

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Մյս. 27

Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Ա.Ո.	60	—
» » » Դ. բաց.	»	30	25
» » » Դ. գոց.	»	30	25
» » » Գ.	»	32	37
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14	03
Եգիպտական միացեալ	»	106	62
Այտընի Երկաթուղի	»	14	50
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	91	81
Փոխառութիւն Դասապա	»	89	50
» Հելլենական 1881	»	42	50
» » 1884	»	42	50
Մօնօբօլ	»	44	50
Պուլկր. Փոխառթ. 1888	»	94	—
» » Նոր 1892	»	94	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	37½
Թրամուայ	»	4	75
Դրամագլուխ		3	½

ԲԱՐԻԶ, Մյս. 27

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. բաց.	Ա.Ո.	30	80
» » » Դ. գոց.	»	30	80
» » » Գ.	»	33	05
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	127	25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	602	—
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%	»	484	—
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	97	92
Քրէտի Լիօնէ	»	1082	—
Պանք տը Բարի	»	1112	—
Սպանիական արտաքին	»	89	70
Իտալական Ռանթ	»	103	90
Թրամուայ	»	119	50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	180
Դրամագլուխ Ֆրանս. Պանքայի		3	—

ՊԵՐԼԻՆ, Մյս. 27

Անատօլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	103	25
» » բաժնթ. 60%	»	97	90
Րումէլիի Երկաթուղի	»	132	20
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	»	31	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	275
Դրամագլուխ		4	—
Զինարանի փոխառութիւն 1903		91	60

ՎԻԵՆՆԱ, Մյս. 27

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրոն	95	25
» Լոնտոնի վրայ	»	239	70
Րումէլիի Երկաթուղի	»	118	20
Օսմ. Ռէժի	»	344	—
Դրամագլուխ		3	½

ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ԷԺԻՓՍԻԷՆ

22Յ ՐԴ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

3 % ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԹՂԹՈՑ

15 ՄԱՅԻՍ 1903

6,251 թիւը 50,000 ֆր. չահած է
Իսկ հետևեալ 25 թիւերը չահած են 1,000ական ֆրանք.—

19,575	20,671	24,618	66,653
72,697	84,702	93,822	98,816
104,222	149,512	150,385	189,455
190,912	221,577	243,945	257,589
281,676	305,064	308,540	330,509
331,022	333,360	345,498	378,651
397,202.			

Պարգեւներու վճարումը տեղի պիտի ունենայ 1903 Յունիս 1էն սկսեալ.

Եգիպտոսի ՌԷ (ալեքս)
ԳԱՀԻՐԷ.—Կեդրոնատեղիէն
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.—Քրէտի Լիօնէէն
Եւրոպայի ՌԷ (Բարիզի վրայ օրուան փոխանակագինով)
Կ. ՊՈԼԻՍ.—Քրէտի Լիօնէէն
ԻԶՄԻՐ.—Քրէտի Լիօնէէն.

ՄԱՐՇ ՎԵՐԱՆՏԱ. — ԴԱՇՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ.—Դաշնակահար Ահարօն էֆ. Մսըրլեանի յօրինած սոյն գեղեցիկ մարշը կը ծախուի 5 ղչ.ի, Անտէլլիա, Պահճէ—գաբու և Կալաթա, Քօմմոսինկէր և Բրիտգիտէս, Բերա, և Սկիւտար, հեղինակին տունը:

ԱԶԴ.— Արևելեան երկաթուղեաց պարտաթուղթերուն 200րդ վիճակահանութիւնն հրապարակաւ տեղի պիտի ունենայ 1903 Մայիս 19/Յունիս 1ին, ճիշդ կէսօրին, Հանրային Պարտուց Վարչութեան պաշտօնատան մէջ, աջակցութեամբ Օսմ. Պանքային:
Կ. Պոլիս 7/20 Մայիս 6—4

ՔՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԷՍՕՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ
Պարպարէսօօ Մ. Եղբարց յունական քօնեաքը զուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն ճարտարարուեստական գործարանը հիմնուած է 1840ին և փոխանցուած է իրենց հօրմէն:
1875 և 1888ին յունական արուեստահանդէսը, 1889ին Բարիզի, 1894ին Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ին Պորտօ և 1900ին Բարիզի մեծ արուեստահանդէսները մրցանակներ հաստատած են որ Պարպարէսօօ Մ. Եղբարց ժառանգաբար պատրաստած քօնեաքը թէ՛ հին է թէ՛ մաքուր է ի հաստատութիւն՝ վարձատրած են պաշտօնական մրցանակներով: Նոյնը կ'հաստատեն նաեւ մեծահռչակ բժիշկներու և քիմիագէտներու վկայութիւնք:
Պարպարէսօօ Մ. Եղբարց քօնեաքին տրուած ուրիշ բազմաթիւ վկայագրերն աւելորդ է թուել, քանի որ հանրածանօթ է այն և սպառումը՝ առաջին աստիճան:
Մրցակիցներուն նախանձը գրգռելու չափ.
(Մենաչնորհ.) Արծաթ Խաչ Ս. Փրկչ
(կալ պատիւ) Հայթայթիչ արքայական տան Ն. Վեհ. Յունաց
տանի Թագաւորին.
Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել.
Առ Պ. ԱԹԱՆԱՍ Ս. ՔԱԼՕԽԻՐԻՍԹ
Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ 25—2
Կ. Պոլիս. Կալաթա

ՔԱՂԱՔ. ԺՈՂՈՎՈՅ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ (*)

Քաղաքական Ժողովը գումարուեցաւ այս առաւօտ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տիգրան էֆ. Եուսուֆեանի: Ներկայ էին Գրիգոր էֆ. Խըտրըեան, Միհրան էֆ. Սէլեան և Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան:

*** Տնտեսական Խորհուրդին ըստ վարչական յանձնարարութեան քննելով Ազգ. Հիւանդանոցի 1901 տարւոյ մատակարարութեան հաշիւը՝ տեղեկագրով մը ներկայած էր։ Ժողովն հասու լինելէ ետք՝ նկատելով որ հաշուոց օրինաւորութիւնն հաստատուած է և շնորհիւ Հոգաբարձութեան անխոնջ ջանքերուն և մանաւոր հոգածութեան՝ Հիւանդանոցի մատակարարութիւնը տեղի կ'ունենայ կանոնաւորութեան պայմաններով, հասոյթք կ'բարգաւաճին տակաւ և այս հաստատութիւնն ոչ միայն կը պայմաններու համաձայն կատարելագործութիւն կ'ստանայ հետզհետէ, շնորհակալութիւն յայտնեց Հոգաբարձութեան բարեօք պաշտօնավարութեան համար և հաստատեց հաշիւները:

*** Սամաթիոյ 1895ի հրկիզելոց սնանկներու չինութեան առթիւ խնդիր ծագած ըլլալով թէ գեղծում տեղի ունեցած է, չինութեան հոգատար Ցանձնաժողովին տեղեկագիրն ու հաշիւը Տնտես. Խորհրդոյ յղուած էին ի քննութիւն։ Տնտես. Խորհուրդը տեղեկագրով մը իր քննութեան արդիւնքը ներկայացուցած ըլլալով, Քաղ. Ժողովն հասու եղաւ եզրակացութենէն թէ այս չինութեան գործին մէջ բնաւ գեղծում չէր գործուած, թէ Ցանձնաժողովին և թէ Թաղ. Խորհուրդին բացատրութիւնք գոհացուցիչ են, և գործառնութիւնք արժանի գոհունակութեան, և բնդունելով Տնտես. Խորհրդոյ տեղեկագրին եզրակացութիւնն՝ հաստատեց:

*** Նախընթաց նստին մէջ որոշուած էր Մանազկերտի երկրաշարժէ արկածելոց համար հանգանակութիւն մը բանալ և ատոնց հետզհետէ նպաստ ղրկել: Ժողովն այս արկածելոց վիճակին վրայ առնուած տեղեկութիւններէ իմանալով որ առաջին օգնութիւն մը անմիջապէս փութացնել հարկ է, որոշեց որ 100 ոսկւոյ գումար մը ղրկուի այժմէն հեռագրով և հետզհետէ նոր նպաստներ ալ, երբ հանգանակութիւնն սկսի:

*** Կիւմիւշի Ցալհամնէյի տամարները Պատրիարքարանի խնդրանաց վրայ բերուած և Խարբերդի մէջ պահուած Պատրիարքարանի յանձնուած էին կնքուած: Ժողովն որոշեց որ Քաղաքային փոխանորդներուն և Ամենապատիւ Եսայեան եֆ. ի ներկայութեան արկղը բացուի և աչքէ անցուին տամարները:

*** Պիլէճիկի Կրօն. ու Քաղ. Ժողովոց պաշտօնավարութեան շրջանը լրացած և նոր ընտրութեանց արդիւնքը տեղեկագրուած էր: Ժողովն օրինաւորութիւնն ստուգելով որոշեց հաստատել:

*** Պօյապատի Թաղ. Խորհրդոյ նոր ընտրութիւնը կատարուած և տեղեկագրուած էր: Ժողովն օրինաւորութիւնն ստուգելով հաստատեց:

(*). — Երէկի Թուասատան և Ներսա[յ]ա ղրկուած պաշտօնական[ն]երուն հասած չըլլալով այս լուրերը, նոր կրնանք հարկ տեսանք:

ՇԱՆՈՒՑՈՒՄ

Նկատելով որ Բուղէլ, Մոհանդէլ, Խոյչէլ և այլ ասոնց նման գարդի ոսկիներուն և վերջերս կտրուած զարդոսկիներուն կեղծ նմանութիւններն Եւրոպիոյ մէջ պատրաստուելով, զանազան միջոցներով սամ. երկիրները կ'մտցուին և լումայափոխներուն կողմէ իրենց իրական արժէքէն աւելի բարձր գիներով կ'ծախուին ի վնաս ժողովուրդին, մինչդեռ Պաշտօնական Օրէնքին 143, 145 և 146 յօդուածներով խստիւ արգիլուած է Օսմ. Տէրութեան դրամներուն նմանութիւնները չինել կամ անոնց կլիռն ու յարգը (այար) մէյմէկ միջոցաւ պակսեցնելով քչել, միւս կողմէ նկատելով որ այս կարգի չահադիտական նմանութիւններ յօրինելու կամ կեղծ, պակաս և պակասայարգ ոսկիները գիտակցաբար քչելու յանդգնողներուն համար եւս պատիժներ սահմանուած են, Նյմառեան պաշտօնատունը կ'ծանուցանէ թէ լումայափոխները, կամ անոնք որ այս կարգի կլռով ու յարգով պակաս եւ հին ու նոր կեղծ զարդոսկիներ ունին, սոյն ծանուցմն թուականէն սկսեալ մինչեւ երեք ամիս պարտին տեղական իշխանութեանց դիմելով կտրել եւ ջնջել տալ, և կամ Փաղերանոցի Վարչութեան յանձնելով նորէն ձուլել տալ, և փոխարէնն ստանալ անոնց իրական արժէքին համապատասխան զարդոսկիներ։ Սոյն պայմանաժամուն լրանալէն ետքը, որո՛նց ձեռքն որ այս կարգի կեղծ ու պակաս ոսկիներ տեսնուին, պիտի գրաւուին և անոնց տէրերն ալ ըստ օրէնքի պիտի պատժուին:

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ
ՆՇԱՆ ԱԼԷՄՇԱՀԵԱՆ

Երկար տարիներէ ի վեր հրապարակի վրայ ծանօթ Ալէմշահեան եղբարց ընկերութիւնն ամբողջ, իր յաճախորդաց վստահութիւնն արդէն գրաւած, եւ այս անգամ ընկերութիւնը լուծուած ըլլալով, սոյն տան պետը՝ Նշան Ալէմշահեան իր վաճառատունը փոխադրած է Բերա մեծ ճամբէն Պօնմարշէի կից եւ Օսմանեան պանքայի մասնաճիւղին դէմ 350 թիւ ապարթմանը: Ուստի կ'փութայ ծանուցանել իր բոլոր յաճախորդաց թէ ամառնային եղանակին յատուկ նորաձեւ Գաղղիական եւ Անգղիական կերպասներու ճոխ հաւաքածոյն հասած ըլլալով, կը խոստանայ ըստ առաջնոյն իր յաճախորդները գոհացնել: 14—4

ՆԱՄԱԿԻ 40ՆՈՑ ԿԱՄ 20ՆՈՑ ԹՈՒՂ — և ո՛չ թէ Սէնէթի կամ Իմլաթալէի թուղ — ղրկել կ'խնդրուի անոնցմէ որք փոքր գումարներու համար Նախամեծար կ'անպէն տակաւին թուղ ղրկել ապահովագրեալ նամակաւ: Բօսթահանէի թուղէն զատ ուրիշ թուղեր վնասով կը ծախուին, և տարբերութիւնն առաջքը կ'առնէ ի հարկէ:

ՔԷՅԹՈՒՏՍ ԲԱԹԷՆԹ
ԻՆՎԷՆՍԻԲԼ ՍԷՅՖ

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՆԴԽԿԻՆ ՏՆՕՐԷՆ ՍԸՐ ԷՏԿԸՐ ՎԻՆՍԸՆԹԻ ՎԿԱՅԱԳԻՐԸ՝

Ուղղուած Քէյթուտս Բաթէնթ Էնտ Լիք Ընկերութեան

Պարոններ,

Մեծ հաճոյքով ձեզ կ'ծանուցանեմ թէ Օսմ. Կայս. Պանքայի մէջ հաստատուած ձեր դրամարկղի սնտուկները կատարելապէս գոհ թողուցած են մեզ։ Կրնամ ըսել թէ անոնց ճարտարութիւնն որով հաստատուած են, այդ դրամարկղի սնտուկները, համապատասխանած են ակնկալութեանց այդքան մեծ հաստատութեան մը պէտքերուն:

ԷՏՈՒԱՐՏ ԷՆՏ ՍԸՆ

Ալալէմճի խան, Պոլիս

Հայթայթիչ Օսմ. Կայս. Պանքայի դրամարկղի սնտուկներ կազմակերպող գործակալութիւններ Ղալաթիոյ, Պոլսոյ և Իզմիրի մէջ, մասնաճիւղեր Սքիւտարի և Մանասթըրի մէջ:

ԵՕՍԴ
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱԼԼԷՍԻ ԻՇԽԱՆԻՆ

Մեքենայի ամէնէն մեծ յանձնարարութիւնը որ եղած ըլլայ կառավարութեան մը, Ընկերութեան մը կամ անհատական տան մը կողմէ, այն յանձնարարութիւնն է որ Եօսդ Թիբրայթըր Քոմփէնիի եղած ու Հնդկաստանի կառավարութեան յառաջացուած է: Երրորդ անգամ ըլլալով, Բրիտանական կառավարութիւնը 150 Մե. ՔԵՆԱՑԻ յանձնարարութիւն կուտայ Եօսդ Թիբրայթըր Քոմփէնիի, ինչ որ մինչեւ հիմա տրուած չէ բնաւ: Աւելի անվիճելի փորձն ցոյց կուտայ թէ

Եօսդ գրելու լաւագոյն մեքենան է.

Արեւելքի համար Գործակալ

ԷՏՈՒԱՐՏՍ ԷՆՏ ՍԸՆ

Պոլիս, Ալալէմճի խան, Մէյտանճըգ փողոց:

WESTERN ASSURANCE COMPANY

ՈՒԷՍԹԸՐՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ԴՕՐՈՆԴՕ ԵՒ Ի ԼՈՆՏՈՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851 ԻՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՑԱՏՈՒԿ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎԸ

Կապիտալ գլխաւոր եւ տարեկան հասոյթ Անգլ. Ոսկի 1,250,000

Հիմնուելէն ի վեր հատուցած վնասները Անգլ. Ոսկի 6,000,000

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ Ի ԼՕՆՏՕՆ

ԱՊԷՐՏԻՆԻ ԿՈՄՍ G. C. M. G. (Նախագահ)

ՍԸՐ ՃՕՆ ՔԷՆՆԷՈՒԷՑ Bart. M. P.

ՄՐ. ՃԷՅՄՍ ՍԹԻՎԸՆՍԸՆ (Կրանտ և Ընկ. Լոնտոն)

Ուէսթըրն Ընկերութիւնը՝

1° Հրդեհի դէմ ամէն կողմէ գոյքեր կ'ապահովագրէ ատանց բացառութեան և էն նպաստաւոր պայմաններով.

2° Վնասները անդէորն վրայ կ'հատուցանէ ամենայն և առատաձեռնութեամբ.

3° Իր վճարեալ դրամագլխին մեծութեամբն ի վիճակի է անգլ. ամենամեծ ընկերութեանց հաւասարապէս հօլով գոյքեր ապահովագրելու:

Ընկերութեան դրամատունն է Պանք օֆ Ստօքլենտ Լոնտոն

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ԴԱՒՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Սուլթան Համամ, Բասամ Քաթըրճեան օղլու

Գ. Գ. Գործակալներ կը փնտռուին և պաշտօնատուն կ'ընտրուի:

ՓԱԼՔԱՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՈՖԻԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ, ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ ՖՐԱՆՔ 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 ֆր.: Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, երկին դրամագլխով, տոկոս օժտի դրամագլուխ այլ և այլ կարգադրութիւններով, չափաւոր սակերով ու նպաստաւոր պայմաններով: Մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագիրն անվիճելի կ'դառնայ: Ընկերութիւնն ո՛ և է առարկութիւն չըներ ապահովագրեալին անձնապատութեան, մենամարտի, ամէն կողմ ճամբորդելու պարագային, եթէ առանց իմաց տալու եւ ալ կռատարուի: Նմանապէս ո՛ և է սակ յաւելուած չի պահանջեր:

1896ի շահաբաժինն է 18½ %, 1897ինը՝ 18 %, 1899ինը՝ 18 % և 1899ը՝ 16%:

Ընկերութեան դրամատուններն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ-ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Լոնտոն, ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ Սոֆիա:

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ:

Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Օսմ. Պանքայի դէմ, Թահիրպաշեան խանի առաջին յարկը:

Գաւառաց համար պաշտօնաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'փնտռուին:

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

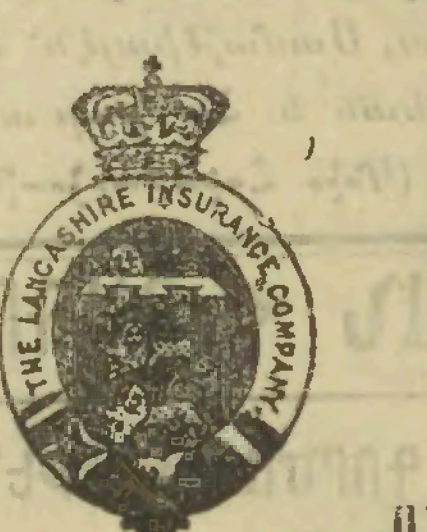
Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 ֆր.:

Դանձուած ապահովագին 1,433,965 ֆրանք:

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր չէնքերու, կարասիներու և ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով:

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, չոգենաւերու մարմնին, աշխարհիս ո՛ր կողմն ալ ուղեւորին:

LANCASHIRE
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Թոյլտ. Անգլ. Ընկերութեան հետ ձուլուած.

Դրամագլուխ և պահեստ ամբողջ վճարուած 12,000,000 Անգլ. ոսկի.

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ՝

Լիվրբուլ, 1 North John St.

Լոնտոն, 28 Lombard St. E. C.

Ընկերութեանս սկզբունքն է վնասուց ան միջական և արդար

ԼԱՆՔԱՇԱՅՐ

վճարում որով ամբողջ վաճառականաց վստահութիւնը գրաւած է:

Ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ ՊՕՆՏ ՍԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ. Քէչէճիլէր Թիւնէլ Խան, Ղալաթիա.

ԱՆՏ. ԹԷԼԵԱՆ Փոխ-Գործակալ ի Պոլիս Ալեմտաք Խան, Թիւ 11 և 12.

Փոխ-Գործակալ յԱգրիանապոլիս, ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Իքինճիլերէն Խան. Ոսկէ Փոխ-Գործակալութիւն Թուրքիոյ Եւրոպ. քաղաքաց մէջ.

ԹԷՄԶ ԷՆՏ ՄԷՐՋԻ

Ապահովագրական Ընկերութիւն

Դրամագլուխ 2,000,000 Անգլ. Ոսկի

Պահեստի գումար 1,055,000 » »

Տարեկան հասոյթ 500,000 » »

Կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամածրար ծովային արկածոց դէմ. — Գիներն խիստ չափաւոր:

AGENTS: —Bond Sellar & Cº

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ԲԱՂԴԱՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ 1901—1902 (1317—1318)Ի ԵՐԿՈՒ ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐՈՒՆ

ԳԱՒԱՌՆԵՐ	ՇԵՐԱՄԱՀՈՒՆՏ: Օտար հունտեր (ունկի)	(կր.)	Բնիկ հունտեր (ունկի)	(կրամ)	Գումար (ունկի)	(կրամ)	ԾԱԽՈՒԱԾ ԽՈԶԱԿԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ: Թաց խոզակ (քիլօ)	(կրամ)	Կէս թաց խոզակ (քիլէ)	(բէնք)	Չոր խոզակ (քիլօ)	(կրամ)	Ցիշեալ երեք տեսակները թաց խոզակի վերածուած (քիլօ)	(կրամ)	Բոլոր խոզակներու արժէքը (ղրուշ)	Հան. Պար. տուրք բաժին ինկած սանորդ (ղրուշ)
ՊՐՈՒՍԱ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐԸ																
(1317) տարի 1901	—	—	150871	13	150871	13	2384780	470	155494	5½	230455	701	4320105	573	56191794	5619179
(1318) » 1902	1124	10	114160	5	115284	15	2501599	430	149929	2	171974	241	4141991	528	60146166	6014616
Աւելորդը 1902ի	1124	10	—	—	—	—	116818	960	—	—	—	—	—	—	3954372	395437
Պակասը 1902ի	—	—	36711	8	35586	23	—	—	5565	3½	58481	460	178114	045	—	—
ԻԶՄԻՏ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐԸ																
(1317) տարի 1901	1003	20	51782	12	52786	7	352542	600	51230	2½	60831	240	944878	320	12238957	1223896
(1318) » 1902	704	10	53707	12	54411	22	412363	450	65097	—	61415	—	1084836	—	15304417	1530441
Աւելորդը 1902ի	—	—	1925	—	1625	15	59820	850	13866	5½	583	760	139957	680	3065460	306545
Պակասը 1902ի	299	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ՊՐՈՒՍԱ ԵՒ ԻԶՄԻՏ ՄԻԱՑԵԱԼ																
(1317) տարի 1901	1003	20	202654	—	203657	20	2737323	070	206725	—	291286	941	5264983	893	68430751	6843075
(1318) » 1902	1828	20	167867	17	169696	12	2913962	880	215026	2	233389	241	5226827	528	75450583	7545058
Աւելորդը 1902ի	825	—	—	—	—	—	176639	810	8301	2	—	—	—	—	7019832	701983
Պակասը 1909ի	—	—	34786	8	33961	8	—	—	—	—	57897	700	38156	365	—	—

ԳԱՒԱՌՆԵՐ	1 ունկի չերամահունտի արտադրած խոզակը (քիլօ)	(կր.)	1 քիլօ թաց խոզակի միջին գինը (ղր.)	(փր.)	Տեղական ճարտարարուեստին համար գործածուած հում մետաքս (քիլօ)	(կրամ)	Պրուսայէ և Իզմիտէ զատ միւս կայս. նահանգները ներած. չմ. (ունկի)	(կրամ)	ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐ ՂՐԿՈՒԱԾ: Բնիկ չերամահունտ (ունկի)	(կրամ)	Չոր խոզակ (քիլօ)	(կրամ)	Հում մետաքս (քիլօ)	(կրամ)	Ֆոլիզօն (քիլօ)	(կրամ)	Տէշէ և պասինէ (քիլօ)	(կրամ)	Ծակ խոզակ (քիլօ)	(կրամ)
ՊՐՈՒՍԱ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐԸ																				
(1317) տարի 1901	28	634	13	—	30752	730	15968	20	444405	15	11655	500	290029	460	175005	900	157302	300	39629	700
(1318) » 1902	35	928	14	52	34423	560	14518	18	347729	5	408	—	339565	310	149586	450	210591	800	27236	600
Աւելորդը 1902ի	7	294	1	52	3670	830	—	—	—	—	—	—	49535	850	—	—	53289	500	—	—
Պակասը 1902ի	—	—	—	—	—	—	1450	2	96676	10	11247	500	—	—	25419	450	—	—	12393	100
ԻԶՄԻՏ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐԸ																				
(1317) տարի 1901	17	900	12	95	—	—	5123	10	13115	5	2050	600	93736	730	30501	700	28796	—	3994	540
(1318) » 1902	19	956	14	10	8	050	805	5	12133	15	1589	400	128630	634	45196	800	39394	270	7227	650
Աւելորդը 1902ի	2	056	1	15	8	050	—	—	—	—	—	—	34893	904	14695	100	10598	270	3233	110
Պակասը 1902ի	—	—	—	—	—	—	4318	5	981	15	461	200	—	—	—	—	—	—	—	—
ՊՐՈՒՍԱ ԵՒ ԻԶՄԻՏ ՄԻԱՑԵԱԼ																				
(1317) տարի 1901	25	901	13	—	30752	730	21092	5	457520	20	13706	100	383766	190	205507	600	186098	300	43624	240
(1318) » 1902	30	805	14	43	34431	610	15323	23	359862	20	1997	400	468195	944	194783	250	249986	070	34464	250
Աւելորդը 1902ի	4	904	1	43	3678	880	—	—	—	—	—	—	84429	754	—	—	63887	770	—	—
Պակասը 1909ի	—	—	—	—	—	—	5768	7	97658	—	11708	700	—	—	10724	350	—	—	9159	990

Երկրագործական Խորհրդական, Տնօրէն Շերամաբուծական Վարժարանին ԳԷՈՐԳ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (63)

ԳԱՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷՓԷՆ

ՓՈՂՈՑԻ ԵՐԳԶՈՒՀԻՆ

Ա. ՄԱՍ.— ՍԷՆ ՄԱՆՏԷԻ ՈՃԻՐԸ

ԽԲ

Լէա Կօչէ չատ քիչ կ'երեւէր Ռիւսսոյ փողոցը: Այն օրէն ի վեր ուր այրի Բիգըէն անուամբ և ամէնէն վարպետ ոստիկաններն իսկ խաբելու ատաքճան վարպետութեամբ ծպտելով տաղաւար մը վարձած էր ի Կրավէլ, այն օրէն ի վեր քանիցս այցելեց այդ տաղաւարն ամէն անգամուն բաւական խուզար ծրարներ բերելով, բայց նախզգուշութիւն ընելով սանէն ներս մտնել այն նեղ դռնէն որ Մարն գետին ալ եզերքէն երկարող ճամբուն վրայ կ'նայի: Այս ծրարներուն մէջ կային կանացի այլազան զգեստներ,—պարզ այլ մաքուր զգեստներ, մուրացիկի ցնցոտիներ, Սէնդ Անտրէ միաբանութեան պատկանող Քրոյ մը կատարեալ տարազը, և ուրիշներ, որոց թուումն անօգուտ է: Զգեստներու այս հաւաքածոն դրաւ որմազարանի մը մէջ, որ բանալիով կ'գոցուէր և վարագոյրով կ'ծածկուէր: Լէա Բարիզ կ'դառնար, միշտ զգուշանալով երեւիլ գիւղին մէջ: Ի Բարիզ, ժամանակը չէր կորսնցներ: Մերթ Բիւգօ և մերթ Լըվալուա Բէռէ կ'երթար Տանիէլ Ֆօնդէնի գործանոցներուն չրջակայքը թափառելով կամ Բօշէ փողոցի անոր տան վրայ հսկելով: Շատ ճարպիկ ըլլալով, քիչ ատենէն տմփեցաւ ինչ որ գիտնալ կ'ուզէր, այսինքն թէ Տանիէլ, Եղ. և Կիր. օրերը, առաւօտեան ժամ 10էն սկսեալ, չէր տեսնուէր իր գործանոցներուն մէջ, և թէ այդ միեւնոյն օրերն ու միեւնոյն ժամուն իր տան մէջ ալ չէր գտնուեր: Ո՞ւր կ'երթար: Լէա գիտէր: Իր ժամանակը կ'անցընէր ի Բոլանժի, և ասոր համար էր որ Կրավէլի մէջ սենեակ վարձած էր, մտահնալով այսպէս Մարկրիտ Վէրնօնի բնակարանին: Ծրագիրը, զոր պատրաստած էր իր դիւային նպատակին հասնելու համար, այս մտադրութիւնը կ'հարկադրէր: Տեսանք որ նախզգուշութիւններ ձեռք առաւ որպէս զի գրէթէ անկարելի ըլլայ իր ո՛վ ըլլալուն վրայ կասկածիլ: Հիմակ պէտք էր որ պատրաստուէր Տանիէլ Ֆօնդէնն սպաննելու, առանց ինքզինք վըտանգելու, գիտմամբ իր ետեւը ձգելով այնպիսի նշաններ որք սխալ հետքի մը պիտի առաջնորդէին ոստիկանութիւնը, ինչպէս եղած էր ի Սէն Մանտէ, երբ ըսպաննեց եղբայրն անոր զոր հիմա կ'ուզէր մէջտեղէն վերցնել: Իր յանդգնութեան և ճարտարութեան վրայ վստահ, վայրկեան մ'իսկ չէր տարակուսեր յաջողութեան վրայ, հակառակ ձեռնարկին դժուարութեանց: Իրիկուն մը, Ռիւսսոյ փողոցի տան մէջ, Լէա, ի ներկայութեան Ժէրմէնի, ծանօթ ժանն տը Պրէօյի թէ ստիպուած էր իր գիւղն երթալ և թէ քանի մ'օր բացակայ պիտի ըլլար: Ժանն անմիջապէս հասկցաւ այս բացակայութեան բո՛ւն պատճառը: Լէա պիտի երթար իրագործել այն զարհուրելի ծրագիրն որու ինք ալ մեղսակից էր քանի որ գիտնալով հանդերձ, անոր գործադրութիւնը չէր արգիլեր: Վայրագ ուրախութիւն մը սիրտը բաբախել տուաւ: Ժէրմէն, ինչպէս գիտենք, գործավարգին կ'սիրէր իր սանուհին և չէր կրնար առանց անոր ըլլալ: Ուստի անոր չարունակական բացակայութիւններէն կը սրտնեղէր: Այս նոր ճամբորդութեան լուրն առնելով, աղջիկը պոռաց կանչեց.

—Ինչ պիտի ըլլամ եթէ այլ եւս չտեսնեմ քեզ, ըսաւ գրեթէ լալով:

—Միշտ իմ վրաս խորհէ, ինչպէս որ ես պիտի խորհիմ ձեր վրայ, պատասխանեց Լէա Կօչէ, և յետոյ դուն առանձին պիտի չըլլաս, քանի որ սիրեցեալ մայրդ քովդ է:

—Այո՛, այո՛, մայրս հոս է, բայց դուն ալ մայրս ես, և մեծ վիշտ կ'զգամ խորհելով թէ պիտի բաժնուիս մեզմէ, թերեւս երկար ատենի համար:

—Ո՛չ, իմ բացակայութիւնս երկար պիտի չտեւէ:

— Ո՞րչափ:

—Քանի մ'օր:

—«Քանի մ'օր»ը բան մը չի նշանակեր, չատ առաձգական խօսք է: Որոշ պատասխան տո՛ւր,—քանի՞ օր:

—Չեմ կրնար ըսել, քանի որ ես ինքս ալ չեմ գիտեր: Ասիկա կախում պիտի ունենայ այն գիւրութիւններէն, որով պիտի առարուին գործերս:

—Վերջապէս, վեր ի վերոյ քանի՞ օր:

—Ըսենք 15 օր:

—Օ՛հ, 15 օ՛ր:

Ժէրմէն պիտի թախանձէր, բայց մայրը ժամանակ չձգեց.—Պէտք է ողջամիտ ըլլաս, սիրելիս: Սանուհուն մեկնելու պէտք ունի: Ժամանակն որոշելու չէ: Արդէն մեծապէս կ'ցաւի մինէ բաժնուելուն համար: Վստա՛հ եղիր որ կարելի եղածին չափ չուտ պիտի դառնայ, որովհետեւ հազար անգամ նախապատուել կ'սեպէ մեր քովը մնալ:

—Ահ, անշուշտ այո՛, սիրելիս, պատասխանեց Լէա ողջագուրելով Ժէրմէնն և սրբութին վրայ սեղմելով: Բացակայութեանս միջոցին մայրդ գրոստանքներ պիտի հայթայթէ քեզ. որով վայրկեան մ'իսկ պիտի չձանձրանաս Ուրեմն, քու տխրութեամբդ մի՛ աւելցներ մեկնումիս պատճառաւ զգացած տխրութիւնս:

Ժէրմէն հառաչ մ'արձակեց և արցունքի երկու խոշոր կաթիլներ հոսեցան այտերուն վրայ: Ժանն ինք ալ ողջագուրեց զայն:—Ինչո՞ւ կուլաս, սիրելիս, ըսաւ գորովալից:

Աղջիկն հեծկլտաց:—Օ՛հ, կ'ուզէի մեռնիլ թոթովեց:

Երկու կիները ցնցուեցան:—Մեռնի՞լ, գո՛ւն, պոռաց Ժանն:

—Մեռնի՞լ, կրկնեց Լէա: Խենդ ես ինչ ես որ մեռնելու վրայ կ'խորհիս երբ երկուքս ալ քու երջանկութեանդ վրայ միայն կ'մտածենք և մեր կեանքը սիրայօժար կուտանք, որպէս զի դուն երջանիկ ըլլաս:

Ժէրմէն միշտ կ'հեծկլտար ջղաձգօրէն:—Սիրեցեալ աղջիկս, հանդարտէ՛, կ'պաղատիմ, ըսաւ Ժանն, անկարելի է որ սանուհին մեկնումը միայն այդքան վիշտ պատճառէ քեզ: Տեսնենք, ի՞նչ կայ, պատասխանէ:

—Մի՛ ձգեր որ մեկնիմ տեսնելով արցունքներդ որ կ'յուսահատեցնեն զիս, աւելցուց Լէա: Մէկ տեղդ կ'ցաւի՞:

—Այո՛, ցաւ կ'զգամ, մրմռաց աղջիկը:

—Ո՞ւրկէ կուգայ ցաւդ:

—Հոգիէս:

—Բացատրէ, սիրելիս: Քու հեծեծանքներդ սիրտս կ'պատառեն: Կ'սարսափեցնես զիս: Խորհէ՛ որ քեզ համար միայն կ'ապրիմ, և քու ամենափոքր վիշտդ խորին ցաւ կ'պատճառէ ինծի:

—Եթէ հոգիդ կ'տառապի, սիրեցեալ Ժէրմէնս, աւելցուց Լէա, ըսէ՛ մեզ թէ ինչ ընելու ենք բժշկելու համար: Եթէ հրաշք մը գործել իսկ հարկ ըլլայ, մեր գորովն ու խանդաղատանքը պիտի գործեն այդ հրաշքը:

(Շար.) Թարգմ. Փ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՀԵՐՃԱՅԻ

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՅԱՃԱԽՈՐԴԱՑ ԴԻՒՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՆԵՐ ՈՒՆԵՆԱԼ ԴԻՄԵՑԷՔ ՊՈԼԻՍ ՌՍԿԵՐՉԱՑ ՇՈՒԿԱՅ ՄԵԾ—ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 13

ՀԵՐՃԱՅԻ Վաճառատունն ունի եւրոպական ճաշակով պատրաստուած գոհարեղէններ, ամենքն ալ առաջնակարգ ըլլալու պայմանով:
ՀԵՐՃԱՅԻ Վաճառատան գիները անմրցելի են:
ՀԵՐՃԱՅԻ Վաճառատունն ունի արծաթեղէն ապրանքներ:
ՀԵՐՃԱՅԻ Վաճառատունն ունի ժամացոյցներ ոսկի և արծաթ շղթաներ և արծաթեայ դաւազաններ:

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Հարիւրին 20 կանխիկ, մնացեալին համար շաբաթական հարիւրին 5 վճարում:

ԿԱՆԽԻԿ ԳՆՈՂԻՆ ՀԱՄԱՐ 100 ԻՆ 5 ԶԵՂՉ

Գործածուած գոհարեղէններն եթէ վնասուած չեն 100ին 10 զեղչով ետ կ'առնուին: Իսկ ապառիկ գնողներուն համար 100 ին 15 զեղչով ետ կ'առնուին: